

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 1.

Ljubljana, 1. prosinca 1891.

XXXI. leto.

Vsebina: Ob novem letu. — Zakon z dné 29. listopada 1890. l. — Lj. Stiasny — Kamnik: Volilna pravica stalno umeščenih učiteljev in učiteljic na večrazrednih šolah. — Janko Žirovnik — Št. Vid: C. kr. kmetijska družba kranjska in učitelji. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Književnost. — Vprašanja in odgovori. — Naši dopisi: Z Belokranjskega. — Iz Gorij. — Društven vestnik. — Vestnik. — Uradni razpis učiteljskih služeb. — Listnica upravnštva.

Ob novem letu.

Leto dnij je preteklo, kar smo prevzeli od ustanovitelja našega lista, zašlužnega našega tovariša Andreja Praprotnika, v imeni „Slovenskega učiteljskega društva“ uredništvo „Učiteljskega Tovariša“. Program, ki smo ga gledé vsebine listove v prvi številki lanskega letnika priobčili, imeli smo vse leto pred očmi. Izvrševali smo ga po svojem prepričanju vsekdar stvarno, mirno in brez strasti. S tem postopanjem smo si pridobili zadostne duševne podpore po sotrudnikih in somišljenikih. Presrečna jim hvala na tej podpori! Prosimo pa še daljne podpore v jedno in tridesetem letniku. Exempla trahunt! Naj se jim pridružijo še drugi! Radi bi ustregli tudi izraženi želji, da bi list izhajal po trikrat na mesec. To pa je odvisno od p. n. gg. sotrudnikov in naročnikov. Ako list pridobi vsaj za tretjino več naročnikov in

novih vstrajnih sotrudnikov, mogoče bode tudi tej želji ustreči. Ker svoje delo oskrbujemo brezplačno, mora biti vsakdo prepričan, da delujemo jedino le v prid slovenskemu ljudskemu šolstvu in učiteljstvu. Torej se tudi nadajamo, da nam ne ostanejo le dosedanji p. n. naročniki zvesti, temveč da se jim pridružijo še novi. Trideset let že deluje list za narodno šolstvo in učiteljstvo. Učiteljstvu torej čast in dolžnost, da se ga oklene in podpira!

List bode izhajal v isti obliki, kakor doslej po dvakrat na mesec. Preskrbeli smo mu boljši popir in nove črke, v glavo pa smo mu vtisnili v znak pravega slovenskega značaja podobo najodličnejšega slovenskega pedagoga, nepozabnega Slo m š e k a. Priobčeval bode razprave, ukaze, dopise i. t. d. po istih oddelkih, kakor v preteklem letu. Izmed obljubljenih obširnejših spisov ome-

nimo nastopne: Č. g. profesor kanonik J. Marn bode v „slovenski knjigi v 19. veku“ obravnaval časopise „Vedež“, „Vrtec“ in „Učiteljski Tovariš“, torej tvarino, ki je v najožji dotiki z razvojem slovenskega šolstva. Gospod profesor Frančišek Orožen bode nadaljeval svoj „Zemljepisni pouk“. Gospod profesor Simon Rutar bode priobčeval „Domo-znanstvo kranjske dežele“. Gospod nadzornik Lovro Letnar bode priobčeval praktično sestavljeni „Podrobni učni načrt za jednorazrednice“. Gospod nadučitelj Jernej Ravnikar bode

pisal o slavnem pedagogu Komenskem, gospod učitelj Ljudevit Stiasny metodično - didaktično razpravo „Podobice v R. Ž. abecedniku“, g. učitelj Fr. Marolt „Učitelja-voditelja uradne knjige“. Tu smo priobčili le daljše, doslej nam obljubljene razprave. Druge gg. sotrudnike pa prosimo, da nam marljivo dopošljajo razne razprave, poročila o društvenem delovanju, o konferencah in o šolstvu sploh, tako da bode število sotrudnikov koncem leta še večje, nego je bilo preteklo leto. Pričnimo torej novo leto z „združenimi močmi!“ **Uredništvo.**

Z a k o n

z dne 29. listopada 1890. l., s katerim se nekatera določila deželnih zakonov z dne 29. malega travna 1873. l., dež. zak. št. 22, in z dne 9. sušca 1879. l., dež. zak. št. 13, prenarejajo, oziroma dopolnjujejo.*)

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske — v delni preuredbi, oziroma dopolnitvi deželnega zakona z dne 29. aprila 1873. l., dež. zak. št. 22, o uredbi pravnih razmer učiteljstva na javnih ljudskih šolah vojvodine Kranjske, kakor tudi deželnega zakona z dne 9. sušca 1879. l. dež. zak. št. 13, s katerim so se prenaredila, oziroma dopolnila nekatera določila deželnega zakona z dne 25. svečana 1870. l., dež. zak. št. 11 o šolskem nadzorstvu, deželnega zakona z dne 29. mal. trav. 1873. l., dež. zak. št. 21, o uredbi ustanavljanja, vzdrževanja in obiskovanja javnih ljudskih šol v vojvodini Kranjski in deželnega zakona z dne 29. mal. travna 1873. l., dež. zak. št. 22, o uredbi pravnih razmer učiteljstva na javnih ljudskih šolah vojvodine Kranjske — ukazujem tako:

§ 1.

Kategorija podučiteljev (podučiteljic) na javnih ljudskih šolah na Kranjskem je odpravljena.

*) Ta zakon je razglašen po deželnem zakoniku: XIII. kos 1890., izdan in razposlan dne 13. grudna 1890.

§ 2.

Učiteljske službe na vseh javnih občnih ljudskih šolah so razdeljene v štiri plačilne vrste, in to:

v učiteljske službe	I. vrste	s 700 gld.,
„ „ „	II. „	600 „
„ „ „	III. „	500 „ in
„ „ „	IV. „	450 „

letne plače.

Letna plača začasno nameščenih učiteljev (učiteljic), kateri (katere) se smejo uporabljati v učiteljskih službah vsake plačilne vrste, določena je s 360 gld.

§ 3.

Od skupnega števila učiteljskih služb dežele kranjske jih pride na I. vrsto pet odstotkov, na II. vrsto deset odstotkov, na III. vrsto petintrideset odstotkov; ostalih petdeset odstotkov je učiteljskih služb IV. vrste.

Držec se teh določil izvrši deželno šolsko oblastvo razvrstitev že obstoječih učiteljskih služb, kakor tudi tistih, ki se ustanové na novo, to je določitev plačilne vrste

za vsako posebej, v sporazumu z deželnim odborom, in to z ozirom na važnost posameznih šol, na odgovornost z učiteljskim mestom združene službe in na krajne razmere dotičnega stajališča.

To razvrstitev je vsakih 10 let pregledati; vendar zategadelj med tem časom popravki iz važnih uzrokov niso izključeni.

§ 4.

Stalno umeščeni učitelji (stalno umeščene učiteljice) imajo po preteku vsakih petih let, katera so prebili v nepretrganem in z dobrim uspehom združenem službovanji na kakšni javni ljudski šoli, do izpolnjenega 30. službenega leta pravico do službeno-starostnih doklad, katere znašajo pri učiteljskem osebji meščanskih šol po deset odstotkov tistočasne letne plače, pri učiteljskem osebji na ostalih ljudskih šolah pa brez ozira na letno plačo po 40 gld.

Štetu se začne prvo petletje, in sicer brez razločka, če je službeni čas prebit na Kranjskem, ali v kakšni drugi v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel, z dnevom prve stalne namestitve; štetev vsakega sledečega petletja se ravna po naprejšnjem.

Prisojati službeno-starostne doklade pristaje okrajnim šolskim oblastvom, v mestu Ljubljani mestnemu šolskemu svetu.

§ 5.

Vsak voditelj (vsaka voditeljica) javne ljudske šole ima pravico do najmenj iz dveh sob in iz potrebnih stranskih prostorov obstoječega stanovanja, katero je, ako možno, odkazati v šolskem poslopji. Kadar se mu takšno stanovanje ne more dati, gre mu stanarina, katero je pri ravnateljih meščanskih šol odmeriti z 20 odstotki njih tistočasne letne plače, pri voditeljih (voditeljicah) občnih ljudskih šol pa v Ljubljani s 120 gld., zunaj Ljubljane z 80 gld.

Stalno umeščeno moško učiteljsko osebje na javnih ljudskih šolah v Ljubljani dobiva stanarino, katera je določena za učitelje meščanskih šol s 15 odstotki njih tistočasne letne plače, za učitelje občnih

ljudskih šol pa v I. in v II. plačilni vrsti s 100 gld., v III. in IV. plačilni vrsti z 80 gld.

Ostali učitelji imajo pravico do prostega stanovanja ali do stanarine samo tedaj, kadar so imeli pravico do tega že pred veljavnostjo tega zakona.

Stanarina za učiteljsko osebje na javnih občnih ljudskih šolah v Ljubljani plačuje normalno-šolski zaklad, za šolsko osebje zunaj Ljubljane pa jih plačujejo dotične šolske občine. Za stanarine učiteljskega osebja na javnih meščanskih šolah morajo skrbeti dotični šolski okraji.

§ 6.

Kadar bi se pri razvrstitvi učiteljskih služeb po določenih tega zakona uvrstila kakšna učiteljska služba v menj založeno plačilno vrsto, gre sedanjemu imetniku te učiteljske službe prejšnja višja plača in isti prejme višji znesek kot dopolnitveno doklado letne plače.

§ 7.

Tistim učiteljem (učiteljicam) na javnih občnih ljudskih šolah v Ljubljani, kateri so imeli pri začetku veljavnosti tega zakona pravico do višjih nego v zgornjih §§ 4. in 5. določenih službeno-starostnih doklad in stanarin, ostane ohranjena ta pravica in prejmo isti višji znesek kot dopolnitveno doklado.

§ 8.

Določil deželnega zakona z dné 30. mal. travna 1886. l., dež. zak. št. 11, o opravih dokladah, kateri so pri odmeri pokojninskih užitkov vštene, ne dotika se ta zakon.

§ 9.

Ta zakon stopi v veljavnost z začetkom prvega solnčnega leta, ki pride po njega razglasitvi.

S tem zakonom so razveljavljeni §§ 18., 22., 30., 33., 34., 37., 38. in 67. zakona z dné 29. mal. travna 1873. l., dež. zak. št. 22,

dalje §§ 38. in 39. zakona z dné 9. sušča 1879. l., dež. zak. št. 13, po vsi svoji vsebini, nadalje § 58. prvega in §§ 22. in 33. zadnjega zakona, v kolikor se isti tičejo podučiteljev (podučiteljic).

§ 10.

Mojemu ministru za bogočastje in uk je naročeno, izvršiti ta zakon.

Na Dunaji dné 29. listopada 1890.

Frančišek Jožef s. r.

Gautsch s. r.

Volilna pravica stalno umeščenih učiteljev in učiteljic na večrazrednih šolah.

V izvirnem občinskem volilnem redu za vojvodstvo Kranjsko od 17. svečana 1866. leta beremo: „Pravico voliti imajo načelniki in višji učitelji občinskih ljudskih učilnic in vodje (direktorji), profesorji in učitelji višjih učilnic v občini“.

Jasno je, da se pod izrazom „višji učitelji“ le stalno umeščeni učitelji razumeti morejo. Ker pa v nemškem zakonu stoji namesto „višji učitelji“ „Oberlehrer“ se je v poznejših izdajah občinskega volilnega reda „višji učitelji“ z izrazom „nadučitelji“ nadomestil. Večinoma se ozira na izraz „nadučitelj“ ter se s tem kratki stalnim učiteljem volilno pravico.

Kakor govori glede učiteljskih volilnih pravic nejasno kranjski občinski volilni red, isto tako so tudi nejasni občinski volilni redi drugih dežel, kajti vsi so bili izdani v času, ko je bilo razmerje med učiteljskim osebjem na raznih šolah vse drugačno kot dandanes, namreč — pred novo šolsko postavo. Zato se je kratila večkrat volilna pravica ne le kranjskim učiteljem, ampak tudi učiteljem v drugih deželah. Zaradi tega so se moravski učitelji in učiteljice l. 1884. pomenili, da se pritožijo na državno sodišče.

Rešitev pritožbe moravskega učiteljstva prav dobro dokazuje, da ne pomeni izraz „nadučitelji“ v občinskem volilnem redu drugega, kot stalno umeščeni učitelji.

Odlok državnega sodišča z dné 15. vinotoka 1884 št. 179 se glasi: „Pritožbenik kot učitelj zahteva volilno pravico na podlagi lit. f. § 1. št. 4 občinskega volilnega reda, po katerem imajo vodji in nadučitelji občinskih ljudskih šol brez ozira na plačevanje davka volilno pravico. Preiskati se mora, ali se more vsled § 1. št. 4 lit. f. občnega volilnega reda pritožbeniku kot stalno umeščenemu učitelju na ljudski šoli volilna pravica dati, namreč se more on v zmislu omenjenega volilnega reda kot nadučitelj ljudske šole smatrati“.

Da se reši to vprašanje, je potreba šolski zakon od 11. vel. srpana 1805. l., kateri je bil pri izdaji moravskega občinskega reda od 15. sušča 1864. l. še v rabi, gledé razdelitve in naslova učiteljskega osebja na ljudskih šolah pretresovati. V tem zakonu ne dobimo izraza „nadučitelj“, ampak samo „učitelj“, „pravi učitelj“, „umeščeni učitelj“, v protislovji pa „pomočnik“ ali „učiteljski pomočnik“. Ščesoma se je pa med prostim ljudstvom udomačil pravim učiteljem naslov „nadučitelj“ in učiteljskim pomočnikom naslov „podučitelj“, da, ti izrazi so se celo vpekljali v uradne odloke učnega ministerstva od 30. vel. travna 1854 št. 8116, kateri je v Helfertovi zbirki, Praga 1860. Med tem, ko so bili ti izrazi v rabi, izdali so se različni občinski volilni redi in sicer na podlagi od državne vlade deželnim zbo-

rom predloženega načrta. V tem načrtu državne vlade se je glasilo dotični stavek: „Načelniki in stalno umeščeni učitelji“, kar se je tudi od besede do besede sprejelo v prvi občinski volilni red, namreč v isterski. Poznejši občinski volilni redi so pa namesto od državne vlade predlaganega izraza „stalno umeščeni učitelji“ takrat v navadnem življenju rabljen izraz „nadučitelj“ sprejeli.

Iz tega se vidi, da se morajo pod v § 1, št. 4, lit. f, moravskega občinskega volilnega reda rabljenem izrazom „nadučitelj“ vsi stalno umeščeni učitelji ljudskih šol razumeti. Zaradi tega ima pritožbenih aktivno volilno pravico pri občinski volitvi brez ozira na plačevanje davka, in s tem po § 15. deželnega volilnega reda tudi volilno pravico pri deželno-zborski volitvi.

Isto tako je tolmačil deželni odbor s tem, da je ukrenil, da imajo vsi stalno umeščeni učitelji volilno pravico. Ker pa je zakon ostal še vedno neizpremenjen in ker sta omenjena odloka večini neznana, zato se krati stalno umeščenim učiteljem še vedno volilna pravica. V nekaterih krajih jo izvršujejo, v drugih ne. Največkrat si jo morajo učitelji sami priboriti. Mnogokrat je pa njih prizadevanje brezuspešno. Ako si pa volilno pravico priboré in izvršujejo, očita jim gotovo katera stranka, da se jim je krivično dala volilna pravica. V tem zmislu so že več-

krat tudi časopisi posebno pri deželno-zborskih volitvah pisarili.

Pač žalostno! Ako imajo davkarski praktikantje, kateri ne potrebujejo toliko študij kot učitelji, takoj po svojem nastopu ne glede na to, ali so že napravili izpit ali ne, volilno pravico — spodobilo bi se pač, da bi se isto dalo tudi stalno umeščenemu učitelju.

Bolje pač ne bode, dokler se ne izpremeni omenjeni zakon. Najbolje bi torej bilo, ako bi se obrnilo „Slovensko učiteljsko društvo“ do sl. deželnega zbora s prošnjo, naj se izpremeni omenjeni zakon.*) Pozabiti pri tem ne smemo stalno umeščenih učiteljic. Državno sodišče je z odlokom 15. vinotoka 1884. l. št. 179. ukrenilo, da nimajo stalno umeščene učiteljice volilne pravice. Glavni vzrok temu pa je, da takrat, ko je bil izdan občinski volilni red, še ni bilo stalno umeščenih učiteljic. Zopet tehten vzrok, da se prenaredi zakon.

Lj. Stiasny — Kamnik.

*) Tej želji bode slovensko učiteljsko društvo v tekočem letu ustreglo.

V dopolnilo tega sestavka priobčimo še odlok visokega državnega sodišča od dne 17. malega travna 1883, na katerega podlagi se je tudi na Kranjskem v več slučajih volilna pravica učiteljem pripoznala. Ta odlok glasi se doslovno: „Durch die Entscheidung der Bezirkshauptmannschaft Neustadt, mit welcher den Beschwerdeführern in ihrer Eigenschaft als Lehrer das active Wahlrecht abgesprochen wurde, hat eine Verletzung des den Lehrern staatsgrundgesetzlich gewährleisteten Wahlrechtes stattgefunden, indem unter der Bezeichnung „Oberlehrer und Schulpflichter“ gegenwärtig, d. i. seit dem Bestande des Staatsgrundgesetzes vom 21. Dezember 1867 alle definitiv angestellten Lehrer zu verstehen sind!“

Ured.

C. kr. kmetijska družba kranjska in učitelji.

V prvi številki „Učiteljskega Tovariša“ preteklega leta nam je g. kolega J. Dimnik podal poučen pregled učiteljev, ki so vpisani v „Slovensko Matico“. Morebiti bo koga tudi zanimalo zvedeti, koliko učiteljev šteje naša c. kr. kmetijska družba med svoje ude.

V vsi deželi ima ta družba 33 podružnic. Pri petih podružnicah ni nobenega učitelja. To je nekaj posebnega. Te imenitne podružnice so: Boštajn, Lož, Radovljica, Senožeče in Tržič. V ostalih 28 podružnicah nas je pa 87 vpisanih. To število ni ravno majhno a razmerno je pa

vender premajhno. Po posameznih podružnicah nas je vpisanih in sicer:

Krško 6, Novo Mesto 6, Vipava 6, Kranj 5, Logatec 5, Brdo 4, Ljublj. Barje 4, Cerknica 4, Metlika 4, Mokronog 4, Zatičina 4, Kamnik 4, Bled 3, Kostanjevica 3, Postojina 3, Bohinj 2, Idrija 2, Kočevje 2, Jesenice 2, Ljubljana mesto 2, Ljubljana polje 2, Ribnica 2, Trebnje 2, Vrhnika 2, Ilirska Bistrica 1, Črnomelj 1, Mengeš 1 in Radeče 1.

Poleg tega je še tudi kak učitelj ali šola naročena na „Kmetovalca“. Toda, če pomislimo, da je na Kranjskem 300 ljudskih šol, tedaj niti vsi vodje niso vpisani.

Zakaj bi se neki ne zanimali za to družbo tudi učitelji, ki niso vodje? Ta družba je izmed najcenejših in največ dobička donajajočih. Poleg tega bi se pa imeli zanimali za vse, kar vodi maso naroda do boljše bodočnosti. Ali ne bi naše intenzivno sodelovanje pri tako občekoristni družbi vsaj nekoliko pomagalo, da bi se ves narod šole naše in nas tesneje oklenil? Ali ne bi ves ta narod končno spoznal, da smo mu potrebni, koristni! In — ali bi to morebiti ne pomagalo bolje do boljše bodočnosti naše, kakor vse peticije?

Janko Žirovnik — Št. Vid.

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

Ivan Navratil r. 5. marc. 1825 v Metliki. Praded mu je bil Pražan, bivši častnik. Domačo dvorazredno šolo je doštal v Metliki, tretji razred in šest latinskih l. 1843 v Novem Mestu, modroslovje l. 1845 v Ljubljani, pa nekoliko bogoslovja; l. 1846 stopi v službo pri c. kr. dohodni okrajni oblasti, l. 1847 pri c. kr. deželnem sodišču, l. 1851 pa postane opravitelj ali oficijal pri najvišjem sodišču na Dunaju, kjer služi še sedaj kot pristav in ravnateljski predstojnik ter sodni tolmač za slovenski in srbohrvatski jezik.

Slovénščina se mu je omilila po materi, belokranjski trdi Slovénki, pa po Novicah vže l. 1843; zlasti se je zanj vnel l. 1848, kedar je sodeloval pri javnih sodbah, tajnik pri Slovénkem društvu, in se je učiti jel vseh jezikov slovanskih na podlagi častitljive staroslovénščine, kakor jo je v liceju razlagal profesor Fr. Metelko l. 1849. Do izvrstnosti pa je došel v njej po čitanju sv. pisma v slovanskih prevodih, po občevanju s preuč-

nim dr. Fr. Miklošičem, po marljivem pisanju in slovanskem dejanju, v katerem se v družbi z mladimi Slovenci — starosta — rad še sam pomladi.

„Odperto pismice pisateljem Novic“ je zložil Janez Larnavti t. j. Navratil 30. grudna 1845 ter priobčil v Novicah l. 1846 str. 7. Ondi pravi na pr.: „Ko sim Vas, ljube Novice, v l. 1843 prvič v roke dobil, sim se Vam — odkritoserčno povém — posmehoval, in si v svoji nevednosti, kakor marsikdo drugi mislil: Prazno je Vaše upanje! Večkrat sim potem perložnost imel, Vas v roke vzeti . . kmalo so se mi oči odperle . . nobeniga lista neprebraniga pustil nisim . . Z besedami Vam dopovedati ne morem, kak visoko Vas častim . . Ve ste me z radostjo do materniga jezika, kteriga sim v svoji nevednosti zaničeval, napolnile; Ve ste me prepričale, de slovanski jezik v besedah tako revin ni, kakor sim jez mislil . . Vzemite torej, preljube Novice, za vse to mojo veliko hvalo in obljubo, de

boste tudi v prihodnje meni in veliko znan-
cam, kateri z menoj vred srede komej pri-
čakujejo, nar ljubši časopis ostale“ — kar
je res tudi bilo, vzlasti dokler so Novice
bile v rokah dr. J. Bleiweisovih. — L. 1847
str. 24 pripoveduje Larnavti staro
„Pustno povést“ o mladenču s krinko na
obrazu pred sv. obhajilom in o kazni božji
iz Petrine v hrovaški granici; str. 202—7
pa: „Prijetelske vošila mojim rojakam“,
naj si prizadevajo kmetijstva si poboljšati
ter naj opustijo šege, ktere njih premo-
ženju velik velik kvar delajo p. praščinje
(koline) in predolge svatbe. — L. 1848 pa
se prikaže Janez Navratil v nekterih
dopisih p. Kotni pisachi, podpihovavci kme-
tov. Zlate bukve štirim narodnim straž-
nikom, ki so kmetu vozniku pomagali iz
zadrega. Šuntarji na kmetih — o tlaki,
o Jelačiču banu (188) itd. Tudi se je po-
nudil, da hoče v začetnih šolah in priprav-
nikom razlagati slovensko slovnico (str. 194).

Vedež. Časopis za mladost sploh, pa
tudi za odraslene proste ljudi. Vredovan
od Janeza Navratila, pristopnika c. k.
mestniga in deželna sodništva in uda
slovenskiga društva. I. tečaj 1848 perviga
slovenskiga časopisa za mladost. V Ljub-
ljani. Natisnila in založila Rozalija Eger.
List 1. v mali osmerki 6. Maliserpana,
vsaki četertik, zadnji 26. list 28. Grudna.
— „Pismice mladim bravcam kaže, de se
bo „Vedež“ pisal posebno za mladost vsa-
ciga stanu, za mladenče in deklice, pred
vsem pa za šolsko mladost.. Prinašal
bode lepe povesti.. Vi mladenči pa, ki ste
Slovenci in vender slovenskiga jezika še
prav dobro ne razumete, se bote zraven
tudi jezika čedalje bolj vadili. Kmalu se
ga bote morebiti v šolah učili. Ali ne bo
dobro, ako se ga nekoliko že poprej na-
vadite?“ —

V I. tečaju se po kazalu nahajajo na
pr.: Basni, imenitni možje slovenskiga
rodú, kratkočasnice, nenavadne besede,
novice, pesmi; pogovor učenika z učenci,
kjer se razlagajo p. megla, oblak, dež, de-
ževje, ploha, naliv, sneg, solika, toča, co-

pernice, v ris iti, kervavo, višnjevo mleko,
veše, slana, rosa, blisk, grom, strela; po-
pisi žival, povesti in zgodbe, razni spiski,
smešnice, zastavice, zgodovina domača,
zmes, znamenitosti slovenske dežele itd. —
Vrednik sam, ki je spisal največ sestavkov,
razodel je v pesmici „Otročja želja“ (I. 26),
da tič bi bil rad, ter popisal na pr.: „Cirk-
niško jezero na Krajskim; Puška, strašno
nevarna reč; Slepec ali slepič; Nagovor
na učence o začetku šol; Življenje Valen-
tina Vodnika; Zajic; Od vere nekdanjih
Slovincov; Od božje službe Slovincov pred
keršanstvom in od perstopa h keršanstvu;
Kako so Slovenci božič praznovali itd. itd.
— „Vedež za létos od svojih bravcov slovó
vzame, pravi na koncu vredništvo. Svest
si je, de jim je marsikaj koristniga, lepiga
in kratkočasniga povédal. Samó želi, de
bi mladi bravci „pogovor učenika z učenci“
vsaj še dvakrat prebrali, ker se take reči
lahko pozabijo itd.“

Vedež. Časopis za šolsko mladost.
II. tečaj 1849. I. in II. polovice vsaki če-
tertik v véliki osmerki po 26. listov (str.
208). Rozalija Eger založnica. J. Na-
vratil, odgovorni vrednik. — Znameniti
so v tem tečaju (XII) pogovori, kaj je na
pr. Zemlja; Noč in dan; Leto; Pet delov
sveta; Morje, Solnce, Planeti, Zvezde z
repam, Stavne zvezde; in v drugi polovici
vsakdanji pogovori v slovenskim in ilirskim
jeziku (IX). J. V. Valvazor. J. Kopitar.
J. Dobrovski. Knez Lazar. Svatopluk kralj
moravski. Sobieski, kralj poljski pride Du-
naju na pomoč. Kolomb najde Ameriko.
— Kako Slovenci novo leto praznujejo.
Od obleke starih Slovanov. Slovanski jezik.
Vuzem v Metliki. Kres v Metliki. Pesmi
Metliških kresnic. Kako so stari Slovani
pisali. Spomin vojske pri Sisku. Slovniske
besede. Kar je pošteno nar dalje terpi.
Hudodelstvo matere pride po njenim otroku
na dan. Vraže ali prazne vere itd. Razun-
teh in drugih spisov kaže II. str. 111 vred-
nik „Vodila, ki se jih misli Vedež to četert
v pisanju deržati: Kakor je bilo v Vedežu
že rečeno, so učeni Slovani take misli, da

se naj bi Slovenci v pisanju čedalje bolj ilirskemu jeziku približevali. Vedežovo vredništvo je sklenilo to misel vresničiti. Vedež se piše za slovensko šolsko mladost . . Morebiti bo v vsakim listu en spis, ki bo nekoliko z ilirskimi oblikami itd.“

Vedež. Časopis za šolsko mladost. III. tečaj 1850. 8. 416. Založnica Rozalija Eger. Odgovorni vrednik J. Navratil. V Ljubljani. — Tečaj ta je že dokaj čvrst, ima doklade s podobami iz naravopisja itd. Vrednik razlaga v njem kratko slovnico slovenskega jezika, sestavlja slovensko-ilirski slovník, priobčuje basni in prilike po ilirsko in po slovensko, naznanja nove bukve za učence in učitelje, opisuje imenitne Slovane, ki so p. M. Čop, Miloš Obilič, Štefan Dečanski, kralj serbski; Čeh, Krok, Libuša in Přemisl; Knobleher in afrikanski divjaki, Zaklad v Ostrovske gradu, Pobratimstvo in posestrimstvo; Kako so stari Slovenci govorili. Cesar v Terstu. Šolarska konec leta (Pesem I. 33). Blagoselčni ribič. Poslovenil J. N. (I. 34). Slepi Juri itd. — Na str. 407 nahaja se „Vabilo na naročbo Vedeža za leto 1851“, kjer piše Janez Navratil na pr.: „Berž ko je naš premili jezik leta 1848 z drugimi našega cesarstva enako pravico zadobil, je prišel Vedež za slovensko mladino na beli dan, ne le zato, jo v domačem glasu kratkočasiti, temuč jo tudi mnogoverstnih za življenje potrebnih reči učiti in ji um bistriti. Vredništvo je imelo pred očmi, da móra drevesice dobro in pristojno obdelovati, kdor hoče, da mu drevo obilno rodi. Posebno se je vredništvu tak list potreben zdel, ker ni bilo še slovenskih bukvic za slovensko šolsko mladino . . Zadnjo dobo jih je že zadosti . . in je več prejemnikov odstopilo; založnica ni mogla izhajati . . . Ker pa podpisani vrednik misli, da je še veliko prijatelov slovenske nadepolne mladine, pa tudi še veliko ukaželnih slovenskih mladenčev in deklic, ki želijo kaj več vediti, kot v šolskih bukvah stoji; je sklenil Vedeža še vprihodnje na svojo roko na svetlo dajati od 14 do 14 dni, tudi za učence nižjih la-

tinskih šol, sploh za mlade ljudi slovenske kervi, z nadpisam: „Vedež slovenski za mlade ljudi“ v tiskarnici gospe Rozalije Eger, vsako četert s kako podobo, po goldinarju za celo leto . . Vredništvo zaprosi vse verle domorodce, Vedeža posebno slovenski mladini po šolah priporočiti . . ter se nadja, da ga bodo domoljubi gledé na nizko ceno in blagi namen obilno podpirali itd.“

Ali — česar se vrednik ni nadejal, to se je zgodilo. — Vedež se je bil sicer prikupil starim in mladim, pridobil si nad 30 sodelavcev, učiteljev in učencev, ki so ga veselo zakladali s pesmicami in raznimi spiski, ki so jih radi prebirali domá in po šolah; vendar — oglasilo se je bilo celó premalo naročnikov, in — moral je nehati. To je povedal poslednjič J. Navratil v Janežičevem Glasniku I. 1859 zv. IV. str. 151: Zakaj je nehal Vedež?

Slovenija I. 1849 ima nekoliko dopisov J. Navratilovih na pr.: Vsim slovenskim društvam v prevdarek — o pravopisu Cirilskem in deloma o pravilih Majarjevih (I. 10). Kako slovenske, manj navadne besede nabirati (I. 68). Narodne pesmi. Nabral v Metliškoj okolici J. Navratil: Na svatbi o darovanju. Juternica. Koledniška, kadar zvezdo nosijo. O vuzmu, kadar kolo plešejo (I. 90. 91).

Kurze Sprachlehre mit einer möglichst vollständigen Rechtschreibung der slovenischen Sprache, einem praktischen Anhang, enthaltend verschiedene Formulare und ein deutsch-slovenisches und slovenisch-deutsches Wörterbuch der nothwendigsten Kunstausdrücke aus der Straf.-P. O. vorzüglich für Gerichtsbeamte. Laibach 1850. 8. 40 + XLVIII. J. Blasnik. — „Naučenje slovenskiga jezika sosebno sodijskim vradnikom polajšati, je spisal g. J. Navratil, slavno znani vrednik „Vedeža“, v nemškem jeziku to slovensko slovnico, in je svoj namen: „hitriga Slovenca“ spisati, zraven tega pa g. vradnikom sosebno vstreči, prav lepo dosegel . .

Kar ti knjižici posebno vrednost da, je njena doklada, mnogi izgledi, kako naj se vradniške pisma po slovensko izdelujejo, na pr. povabilo prič, pričetki zapisnikov, izpraševanje prič, sodijske razsodbe, zatožbe, očitna obravnava itd. . . Pa ne le vradnikam, temuč vsacimu, ki se hoče slovensko naglo brati in pisati naučiti, priporočimo

to knjižico, ktera bi utegnila tudi takim županam dobro služiti, ki zraven slovenskiga tudi nemško umejo in se hočejo popolnoma naučiti v slovenskim jeziku cancellijske pisma izdelovati, kakor se pravim slovenskim županam spodobi“, pravijo Novice l. 1851 str. 5.

Književnost.

Das Datum auf den Philippinen von Jerolim Freiherr von Benko. Ta odtisek iz dela „Die Schiffsstation der k. u. k. Kriegsmarine im Osten“ dokazuje, da se nemški učenjaki mnogokrat čisto brez potrebe bahajo se svojo temeljitostjo. Slavna geografa Ritter in Peschl, potem najnovejše izdaje Mayerjevega, Brockhausovega in Piererjevega naučnega slovarja trde jednoglasno, da štejejo na Filipinskih otokih tako dneve, kakor v Ameriki, ali da imajo takoimenovani zahodni datum, mesto vzhodnega. Znano je, da če se potuje od zahoda proti vzhodu pridobi se na vsaki zemljepisni stopinji za štiri minute časa in če se pride okoli zemlje, pridobi se ravno jeden dan. Nasprotno je pa, če se potuje proti zahodu: na vsaki stopinji se izgubi štiri minute in v 360 stopinjah ravno 24 ur. Vsi kraji, ki so za 180° od nas proti vzhodu, imajo 12 ur poprej poludne, nasprotno pa tisti, ki leže tako daleč proti zahodu, 12 ur pozneje. Mornarji so se zjediniili, da štejejo po vsem starem svetu jednako dneve (vzhodni datum), v Ameriki pa za 24 ur pozneje (zahodni datum). Na tihem oceanu štejejo iz Amerike prihajajoči nedeljo, dokler ne pridejo do 180° vzhodno od Greenwicha, ko pa tega prekoračijo, štejejo že ponedeljek; nasprotno zapišejo iz Azije v Ameriko ploveči ob prehodu čez omenjeni poludnevnik nedeljo, mesto ponedeljka. To se imenuje datumska meja.

Filipini leže pa za 60° bolj proti zahodu od te meje in vender so poprej tam dneve tako šteli, kakor v Ameriki, ker so jih Španjolci z ameriške strani našli in od tam vladali. Koncem leta 1844 pa so odpravili zahodni datum in po posebnem zakonu sprejeli vzhodni, tako da zdaj dneve ravno tako štejejo, kakor pri nas. In nemški svet je še le čez pol stoletja za to spremembo zvedel! S. R.

Skladbe Avgusta Armina Lebana. Uredil in založil Janko Leban, učitelj v Avberu pri Sežani na Primorskem. III. zvezek. Obseg: 1. Prisega. 2. Brodar. 3. Mojemu zavičajcu. 4. Zadnji večer. 5. Vojak. 6. Venec vipavskih narodnih pesmij. Cena 40 kr. po pošti 45 kr.

Takoj na drugi strani toži gospod urednik te zbirke, da se je na njegovo vabilo naročilo le 33 iztisov in vslikne pri tem: „Tužna nam boginja Evterpa!“ — Odkrito rečeno, da se mi nikakor ne čudimo pičlemu številu naročnikov. Nekako tesno nam je pri srci, da pišemo o skladbah Armina Lebana sodbo, katera nikakor ne bode obradostila njegove čestilce. Tudi take „suše na svetnem muzikalnem polji“ pač še ni (kakor misli v svoji opomniji g. izdavatelj teh skladeb), da bi brez teh morali res žeje umreti. — Oglejmo si nekatere teh pesmij na drobno. 2. Brodar. Besede poleg V. Raisinija zložil F. Z. Besede slove:

Deklica, vidiš, že noči,
Čarobno luna sveti;
Če se ti, draga kaj mudi,

Kdo je ta Fr. Z.? Ali se pesnik ne upa na dan z imenom? Prav ima! Ne umemo, kako se more za tako pesniško zmes ogreti kak skladatelj. — 4. Zadnji večer. Besede Simon Jenkove. V tej pesmi skladatelj po svoje prestavlja naglas posamičnim besedam. V začetku piše: *Nōcōj, nōcōj, . . .*; v četrtem in petem taktu pa že pravilno *nōcōj, nōcōj . . .*; kmalu potem: Ko *zādñjkrat . . .* in zopet: Čez to *rāvnō — rāvnō* polje . . . Resnica je, da ima v slovenščini naglas veliko gibljivost, a kakor gospod skladatelj ravna v tem napevu z njim, užali še tako kosmata ušesa. — 5. Vojak. Samospev za tenor ali sopran (sic!). Ni še take sile, da bi naše ženstvo moralo prepevati pesmi take vsebine, kakor je ta. Ali pa menjajmo! Dekleta bodo pele: „Boben bobna bam, brbām, zdaj vojak gremo k vam . . .“ Mi moški pa pesem pri zibelci: „Spavaj ljubček moj! . . .“ Mimogredé naj omenimo, da je spremljevanje te pesmi posneto po Schubertovi „Ständchen“. — 6. Venec vipavskih narodnih pesmij. Ta venec završuje pa skladatelj s pesmima „Hej Slovani“ in „Husitka“. V katerem kotu vipavske doline pa so najti Husitje, da prepevajo to bojno pesem?! Gospodu uredniku prav živo svetujemo, kadar „povije“ zopet kak venec vipavskih narodnih

pesmij, da ne jemlje v tak venec zopet pesmij, katerih mu drugi naši bratje Slovani ne bodo pustili veljati, da je to naša lastnina, kakor omenjeni dve pesmi. Tu ne gre pisati: „Venec vipavskih narodnih pesmij“; pisati je: „Venec slovenskih pesmij“.

Najbolj nam dopada razločen tisek in pa nizka cena. —

R.

Domoznanstvo kranjske vojvodine. Spisal Iv. Lapajne. V Ljubljani 1890. Samozaložba. Natisnil J. R. Milic. Prvi del te knjižice (53 strani v osmerki), t. j. kratka kranjska zgodovina, je ponatis iz „Učit. Tovariša“ l. 1889; drugi je kratki zemljepis naše dežele z nekaterimi opombami o metodi domoznanskega pouka.

Vprašanja in odgovori.

K trinajstemu vprašanju vllanskega letnika nam je poslal gledé „trga“ Stari Trg pri Poljanah g. nadučitelj K. Engelmann nastopne podatke:

Naš Stari Trg ima sedaj 36 hišnih števil. Hiše stoje v dveh vrstah, nekako tako na višini, kakor mesto Radovljica. Jednonastropnih hiš, v kojih je stanovanje zdolaj in zgoraj, je sedem, v drugih večinoma stanujejo ljudje zgoraj, a zdolaj imajo deloma hleve, deloma kleti. To spominja nekako na starino; prebivalci se imenujejo med seboj le: mitržani, tudi drugi vaščani jih tako nazivljejo. Kar vem od g. župnika je to: pred 200 leti vodili so župniki farne matrike v latinščini ter imenovali trg oppidum, tedaj „ein befestigter Ort“, to je dokaz, da so imeli trg za več nego vas.

Zakaj pravijo pri Poljanah? Pol ure proti severu od Starega Trga je grajščina kneza Auersperga z imenom „Poljane“. Po Valvazorji je bil ta grad močen in je stal na drugem mestu. Tikoma sedanjega gradu prične se vas „Predgrad“, ki šteje 115 hišnih števil, nemški „Vornschloss“. Tu je bila do l. 1852. c. kr. komisija, t. j. sodišče in davkarija. Ta vas ima dosti lepih hiš. Vsa dolina se imenuje pa po gradu Poljanska dolina, prebivalci pa vsi „Poljanci“.

Slučajno imam tudi tri pergamentne kože o podeljenji pravic tržanom.

Prva ima letnico 1567 in se začenja: Wir Carl von Gottesgnaden, Ertzhertzog zu Österreich, Hertzog zu Burgund, zu Brabant itd. Lastnoročni podpis: Carolus. V tem pismu imenuje večkrat: unsere Bürger zu Pöllan, itd.

Druga ima letnico: 4. April 1599 in se začenja: Wir Ferdinand von Gottesgnaden Ertzhertzog zu Österreich, Hertzog zu Burgundt, zu Brabant itd. Lastnoročni podpis: Ferdinandt. Tudi ta jih imenuje: unsere Bürger zu Pöllan itd.

Tretja ima letnico: 1. ten Augusti 1781 in se začenja: Von Gottes Gnaden Wir Heinrich Herzog zu Münsterberg und Frankenstein in Schlesien des Heiligen Römischen Reichs Fürst Auersperg, gefürsteter Graf zu Thengen, Graf zu Gottschee und Wels itd. Lastnoročni podpis: Heinrich Fürst Auersperg.

Kinalu o začetku tega pisina se bere med drugim: die in dem zu Unseren Fürstlichen Fidei Commis Herrschaft Pölland gehörigen und in Herzogthume Crain entlegenen Markt Altenmarkt auf 6 kaufrechtlichen Huben ansässige Bürger itd. — Seveda pismo govori le o zemljišnih in tlačanskih pravicah, a vender imenuje „Markt Altenmarkt“ in „Bürger“. To pismo ima zdolaj z rudečim trakom v pismo privezano lično škatlico, v kateri je z rudečim voskom vtisnjen njegov pečat.

Te tri kože jasno govore, da je to nedvomno „trg“. Torej ima Baurov zemljevid prav.

(G. nadučitelj nam je obljubil o priliki še kaj več o tej stvari pisati. Srčna hvala za te podatke in prosimo še nadaljnih! Uredn.)

O Kostelu nam piše g. učitelj Zupanec: Kostel ne zasluži nikakor imena trg, ker je le grajska podrtina, poslopje za logarje in lovce, cerkvice in nekoliko neznatnih hiš. Po zadnji štetvi ima 68 prebivalcev. Ime „trg“ ima menda radi prejšnje veljavne graščine (gradu), ki so jo pa razdjali baje Francozje. Če bi se reklo šolskim otrokom na Banji Loki ali pri Fari, da je Kostel trg, menili bi ti, da sta te dve vasi mesti. Z isto pravico bi se imenoval neznatni „Ortenek“ trgov. Misel moja je, da ne sleparimo mladino z praznimi imeni, nego imenujmo stvar z imenom, ki je zasluži. Torej Kostel je borna vasica, čeravno ima nezasluzeno ime trg.

Nadalje nam poroča g. nadučitelj M. Kovšca, da je Kropa trg ter da je dokazano, da so Jesenice tudi trg.

Naši dopisi.

Z Belokranjskega. (Konferencija), Dne 11. kimovca 1890. smo imeli učitelji črnomaljskega okraja uradno letno konferencijo v Črnomlju. Točno ob 9. uri otvori c. kr. okrajni šolski nadzornik g. Anton Jeršinovec zborovanje. Zapisnikarjema volita se per accl. gospoda Šetina in Justin. Navzočni so bili vsi učitelji in učiteljice tega okraja, izvzemši bolnega nadučitelja Bantan-a iz Dragatuša. Zbrano učiteljstvo je počastil se svojo pričujočnostjo vodja c. kr. okrajnega glavarstva g. dr. Francišek Hinterlechner. Zborovanja sta se udeležila tudi g. kateheta iz Črnomlja.

Gospod nadzornik učiteljstvo prisrčno pozdravi, predstavi nam novega predsednika c. kr. okrajnega šolskega sveta in omenja razne izpremembe med učiteljstvom od zadnje konferencije. Smrtna kosa pobrala nam je v tem letu dve nadepolni moči, namreč učitelja Petra Kambič-a iz Gričel in učiteljico Dragojilo Milek iz Podzemlja. V znamenje sožalja učiteljstvo vstane s sedežev. Pomožni učitelj Schönbrunn v Metliki je šel v pokoj. Vseh šol v okraji je 21; 19 javnih, 1 ekskurendna in 1 privatna; učiteljskih služeb 33, 8 nadučiteljskih, 25 učiteljskih; izmed zadnjih so bile tri nenamščene. Za šolo godnih otrok je bilo 5305, šolo obiskajočih pa 4730; zaradi oddaljenosti in telesne slabosti jih 525 ni obiskovalo šole. Nekateri izmed teh pa so hodili v srednje in druge šole.

Zdaj poroča g. predsednik o raznih opazkah pri nadziranju šol. To poročilo je bilo prav natančno in obširno. Jednaka poročila so učiteljstvu velike koristi, tu učitelj izve, kaj je dovršil dobro, in kaj bi se dalo še izboljšati. — Z uspehi je bil g. nadzornik v obče zadovoljen, nekodi tudi popolnem zadovoljen. — Pri jezikovnem pouku omenja g. nadzornik, da naj se strogo gleda na to, da bodo učenci glasno brali, da bodo besede prav naglaševali (ne po belokranjskem narečju) in pazili na ločila. Vsako nalogo naj učitelj vestno pregleda in oceni. Pri popravljanju naj se učenci opozorijo na razne napake. Spisje naj se goji prav marljivo. Učenci naj se vadijo pisati pravilno pisma, jih zaviti, adresirati i. t. d. Učē naj se pravilno podpisati poštne nakaznice in poštno-prejemne liste (recepise). — Računstvo se dobro poučuje. Potrebna učila se nahajajo že skoraj po vseh šolah. Če tu ali tam še česa manjka, naj voditelji potrebno oskrbē. Učenci naj se do dobrega seznanijo z novo mero in vago. Večkrat naj sami kaj zmerijo in stehtajo. V prirodopisju in natoroznanstvu so otroci dobro odgo-varjali. Gleda naj se pri tem pouku na potrebe in okoliščine kraja. Zemljepisni pouk se začne s šolsko sobo, potem naj učitelj vadi učenca spoznavati šolski okoliš, domačo vas (trg ali mesto), bližnje vasi i. t. d. V višjih razredih naj se tudi na tablo kaj nariše iz

zemljepisja n. pr. domačo vas, okraj, kranjsko vojvodstvo, Donavo s pritoki i. dr. Iz zgodovine morajo otroci znati najvažnejše reči iz avstrijske zgodovine in natanko seznaniti se s prevzvišeno habsburško hišo, s cesarsko rodovino. To bode g. nadzornik pri prihodnjih inspekcijah posebno zahteval. Pri lepopisju naj se pazi na lego in obliko črk; gledati se more že v prvem letu in vso šolsko dobo, da bodo učenci pri pisanju prav sedeli in prav držali pero. Med pisanjem hodi učitelj od učenca do učenca, pregleduj in potrpežljivo in vspodbudljivo popravlja, kar vidi napačnega. V risanju se lepo napreduje. Učitelj skrbi, da bode prehajaje od lažjega do težjega prišel do zaželenega smotra in risal slednjič brez stigem. Telovadba naj se ne opušča, kjer ni telovadišča, telovadi naj se na hodiščih, v veži in v šolski sobi. Pri petji omenja g. nadzornik, da naj se pridno goji tudi cerkveno petje. Prav ganljivo je poslušati pri šolskih mašah popevati nežno mladino. Pouk v ženskih ročnih delih naj se povsod uvēde, učenke naj se ne vadijo le pletenja, ampak tudi šivanja in krpanja. Uradni spisi so bili po vseh šolah v lepem redu. Da bodo razrednice, tedniki in zapisniki tudi na konci leta še snažni, zavijō naj se v kak popir. Pri vsaki šoli naj se napravi drvarnica, kjer ni drugega prostora za drva.

O 5. točki dnevnega reda: „Razdelitev učne tvarine iz realij za posamezne razrede in oddelke na raznih kategorijah ljudskih šol z ozirom na sedanje učne knjige in učne načrte“ poročajo gg.: Andrej Šest in Francišek Šetina za štirirazrednice, Matija Bartl za trirazrednice, Kristij Engelmann in Francišek Lovšin za dvorazrednice in Stanko Novak za enorazrednice. Vsi poročevalci rešili so častno svojo nalogo, iz referatov se je uvidelo, da so se gospodje vestno in temeljito pripravili za zborovanje. Pismene izdelke spravil je g. nadzornik, da jih prilično predloži seji stalnega odbora, kateri bode iz njih posnel najvažnejšo tvarino iz realnega pouka. Pri bodoči okrajni konferenciji bode potem poročal stalni odbor še jedenkrat o tem predmetu.

Poročilo blagajnika okrajne učiteljske knjižnice se vzame v znanje in računi se potrdē. Nasvetuje se v nakup mnogo novih knjig, posebno pa naj se nakupijo učne knjige, ki se rabijo na c. kr. učiteljišči, da si jih bodo mogli izposojevati oni učitelji in učiteljice, katerim se bode še pripravljati za drugo preizkušnjo. Knjižnica ostane tudi v prihodnjem letu naročena na iste časopise in ostane ud istih društev, kakor do sedaj. V knjižnični odbor se volijo per acclamationem gg.: Šetina, Perko in Štefančič, vsi iz Črnomlja; v stalni odbor pa po listkih gg.: Barle, Bartl, Šest in Šetina. V c. kr. okrajni šolski svet pa si izvoli učiteljstvo svojim za-

stopnikom namesto g. Rupnika (ki je postal nadučitelj v Leskovci), g. Šest-a iz Metlike. Samostalen predlog je bil samo jeden. G. Šetina predlaga: „Učiteljstvo črnomaljskega okraja naj se obrne do prslavnega deželnega zbora s prošnjo, da bi blagovolil še v letošnjem zasedanji zopet obravnavati učiteljske plače na Kranjskem, predložiti zakon v Najviše potrjenje in nakloniti nam je s 1. prosincem 1891. l. boljše plače“. Sprejme se jednoglasno, stalni odbor pa se pooblasti, da sestavi in pošlje primerno prošnjo visokemu deželnemu zboru.

S tem je bil vsposed konferencije dokončan. Gospod nadzornik zahvali gg. referente za trud (g. vodja okrajnega glavarstva ostavlil je zaradi nujnega posla zborovanje med 5. točko) in učiteljstvu za pazljivost in vidno zanimanje pri obravnavi posameznih točerk dnevnega reda; opominja učiteljstvo k marljivosti in vestnemu izpolnovanju dolžnostij, ki mu jih nalaga težavni stan. S krepkimi besedami vspodbuja nas k ljubezni in neomahljivi udanosti do presvetlega cesarja Franciška Jožefa I. in prevzvišene cesarske hiše. S trikratnim živio klicem presvetlemu vladarju zaključil zborovanje. Učiteljstvo navdušeno zapoje cesarsko pesem. Nadučitelj Šest zahvali v imeni učiteljstva gospoda predsednika za izvrstno in nepristransko vodstvo zborovanja. Na to se nam je izplačala potnina.

Skupnega obeda pri gospej Š. se je udeležilo vse učiteljstvo. Postreženi smo bili prav dobro in — cenó. V našo družbo sta prišla gospoda dr. Hinterlechner in Francišek Šušteršič, župan črnomaljski — naš odkritosrčni prijatelj. Izmed napitnic je bila s posebnim odobravanjem in z gromovitimi živio in slavo klici vsprejeta ona na presvetlega cesarja, kot našega največjega dobrotnika in zaščitnika ljudskega šolstva. Tudi drugih napitnic in govorov ni manjkalo, kakor je to pač navada pri enakih prilikah. Med lepim in veselim petjem in prijateljskimi pogovori prišel nam je le prehitro popoldan. Na večer segli smo si v roke in razšli se po lepi Belokrajini, želeč si, da bi se v letu 1891. zopet zdravi in srečni sešli. Daj Bog!

— t.

Iz Gorij. Povodom odhoda našega priljubljenega nadučitelja g. Janko Žirovnika je priredilo naše bratno društvo v svojem „Gorjanskem domu“ kot odhodnico g. nadučitelju občni zbor, pri katerem so bili častnimi člani društva izvoljeni g. nadučitelj J. Žirovnik. č. g. misijonar J. Zalokar in lg. okrajni šolski nadzornik A. Žumer. Na dan odhoda g. Žirovnika se mu je po Miličevi tiskarni lepo izdelana častno diploma izročila z željo, da bi za svoje plodonosno delo v novi službi v Št. Vidu tudi našel tako plodovita tla, kakor pri nas Gorjancih.

Društven vestnik.

Občni zbor „slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ dne 29. grudnia 1890. l. je bil prav dobro obiskan. Kaj več poročamo prihodnjič. Danes le omenimo, da je bil s soglasnim odobravanjem imenovan častnim članom g. ravnatelj A. Praprotnik.

Iz novomeškega okraja. (Poziv.) Vse one gg. tovariše, ki so pristopili k učiteljskemu društvu za šolski okraj Rudolfovo, uljudno vabi društveni odbor, da društvenino 1'60 gld. vplačati blagoizvolijo, ker, inace daljše delovanje odboru ni mogoče. Na Vas je dragi tovariši, da naše mlado društvo vrlo napreduje. Bog daj da bi novo leto srečnejše bilo nego staro!

Davorin Judnič,
tajnik.

Litija ob južni železnici, meseca grudna (Prvi občni zbor novo ustanovljenega „učiteljskega društva“ za litijski šolski okraj). Začasni odbor novemu učiteljskemu društvu je povabil učiteljstvo tega okraja v 19. dan minolega meseca k prvemu občnemu zboru v Litijo, kojemu povabilu se je odzvalo obilo učiteljev in nekaj učiteljic.

Začasni predsednik, litijski g. nadučitelj, vse došle gospode kolege in gospice kolegije prav prisrčno

nazdravi, pozivljajoč jih, da svojemu presvetlemu vladarju Francišku Jožefu, svetli cesarici, katere god ravno danes obhajamo, in vsi cesarski rodbini zakličejo slava in živio, kojemu pozivu se je navdušeno pritrnilo. V daljšem in primernem nagovoru je g. začasni predsednik vsestransko pojasnjeval pomen in potrebo društva za naš okraj — sosebno v denšnjih ozbiljnih časih. Vse učiteljstvo navdušuje k skupnemu in složnemu delovanju, kajti le v **slogi je moč!**

O delovanji začasnega odbora poroča isti govornik prav na kratko, ker je to bilo že itak vsem znano iz slovenskega časopisja.

Na to se preide k volitvi društvenega vodstva (odbora) za prihodnje leto. Sporazumeli smo se tako, da so se volili trije odborniki z one strani Bogenšperka, štirje pa s te strani, namreč gg.: Jurij Adlešič, nadučitelj iz Šmartnega pri Litiji, Iv. Bartelj, učitelj ravno tam, Fr. Kovač, učitelj v Zatičini, gospod. Zofija Podkrajšek, učiteljica v Litiji, J. Ravnikar, nadučitelj v Litiji, Janko Škrbinec, nadučitelj v Višnji Gori in Jožef Zajec, nadučitelj v Velikem Gabru. Odbor se je konstituiral sledeče: J. Ravnikar, predsednik, J. Adlešič, namestnik in

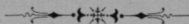
tajnik, Iv. Bartelj, pevodja in Zofija Podkrajšek, blagajničarica.

Zborovanje je tudi na moško in krepko obrambo na napade znanega goriškega lista izreklo upravnemu odboru — oziroma g. dr. Tom. Romihu, predsedniku „Zavezi učiteljskih društev“ svojo prisrčno zahvalo.

Končno g. predsednik še prečita pismena pozdrava vodstva „Zaveze učit. društev“ in g. c. kr. okrajnega

šolskega nadzornika Jožefa Bezlaja iz Krškega, kar se je s posebnim navdušenjem vzelo na znanje.

Prihodnje zborovanje bode na pomlad, najbrže v Zatičini ali pa v Višnji Gori, da imajo po tem takem tudi gospodje tovariši z one strani Bogensperka priliko udeležiti se zborovanja. Novemu učiteljskemu društvu želimo obilo uspehov in božjega blagoslova na vseh poljih njegovega delovanja v prid šolstva, naroda in učiteljstva!

Vestnik.

Imenovanje. G. začasni okrajni glavar Gustav del Cott je imenovan pravnim glavarjem v Logatci, g. minist. taj. Oskar vit. Kaltenegger pa okrajnim glavarjem v Radovljici, ker pride g. glavar L. markiz Gozani k deželni vladi v Ljubljano.

Osobne vesti. G. Andrej Žumer, učitelj na II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, bil je imenovan nadučiteljem in voditeljem I. mestne deške šole, g. A. Javoršek, naduč. v Mengši pa nadučiteljem v Šiški. G. Frančišek Gärtner, stalni učitelj na Dobravi pri Kropi, pride na jednorazrednico v Velesovem. — G. Henrik Likar je postal nadučitelj na dvorazrednici v Grahovem, gspdc. Marija Pajsar pa je dobila četrto učno mesto na štirirazrednici v Trnovem.

„Matica Slovenska“. Društvene knjige za l. 1889. so, posebno „Dušeslovje I. del“, do malega vse pošle. Ker je po tej knjigi posebno sedaj, ko je izšel kot letošnja društvena knjiga „II. del Dušeslovja“, veliko povpraševanja, nam ustrežejo oni bivši člani, ki letošnje udnine še niso poravnali in ne mislijo več pri „Matici“ ostati, ako nam vrnejo „I. del Dušeslovja“, ki zanje nima tolike vrednosti. V zameno zanj dobé tako drugo založno knjigo iste cene, ki je še nimajo. Vsem onim društvnikom, ki so lani pristopili na novo, ki imajo tedaj le II. del Erjavčevih spisov, bodi povedano, da je I. del tudi še dobiti proti založni ceni 70 kr. — Isto tako bo marsikomu izmed društvnikov ustrezno, ako mu naznanimo, da se „Vodnikove pesmi“ še vedno dobé v zalogi „Maticе Slovenske“. Cena posameznih iztisov znaša 50 kr. *Odbor.*

Deželni zbor kranjski je v svoji zadnji seji, reševaje vložene prošnje, dovolil nastopne podpore: Azilnemu društvu na dunajski univerzi 50 gld., bolnišni blagajnici obrtnikov v Ljubljani 100 gld., družbi sv. Cirila in Metoda 1000 gld., dramatičnemu društvu v Idriji 100 gld., kiparju Alojziju Ganglu 250 gld., podporni blagajnici na c. kr. nižji gimnaziji v Ljubljani 250 gld., isti blagajnici v Kočevju 100 gld., isti blagajnici v Rudolfovem 250 gld., slikarju Jožefu Grmu 200 gld., Antonu Gvajcu 150 gld., konservatoristu Mateju Hubadu 200 gld., dijaški kuhinji v Ljubljani 200 gld., slikarju Matiju Krausu 100 gld., ljudski kuhinji v Ljubljani 100 gld., „Narodni šoli“ 200 gld., s. Mariji Oblak v Št. Mihelu za pouk gluhomih deklic 200 gld., patrijičnemu deželnemu pomožnemu društvu za Kranjsko 100 gld., podpornemu društvu slovenskih visokošolcev na Dunaji 200 gld., podporni blagajni slovenskih visokošolcev v Gradci 200 gld., podpornemu društvu pomožnih uradnikov na Kranjskem 100 gld., podpornemu društvu filozofične fakultete na Dunaji 20 gld., podpornemu društvu na visoki šoli za

poljedelstvo na Dunaji 30 gld., podpornemu društvu na rudarski akademiji v Ljubnem 20 gld., slikarju Alojziju Šubicu 200 gld., s. Mariji Thiel v Št. Mihelu za pouk v ročnih delih na tamošnji šoli 100 gld. in društvu za oskrbovanje bolnih dijakov na Dunaji 50 gld.

Božičnica za uboge šolske otroke. Dolgo vrsto let je že v navadi, da se o božičnem času po sv. Nikolaji v čitalnični dvorani ljubljanski deli obleka med uboge šolske otroke, katero oskrbujejo dobrodelne dame, načelnica gospa Marija Murnikova, potem gospodičine Orel, Klein in Premkove. Dne 14. grudnia 1890. se je ta slavnost zopet vršila v navzočnosti mnogih dobrotnikov in dobrotnic, katero sta tudi počastila deželni predsednik preblagorodni gospod baron Andrej Winkler in njegova gospa soproga. Po primernem n. govoru gospoda ravnatelja Andreja Praprotnika se je razdelila med 82 otrok popolna zimska obleka, 18 otrok pa je dobilo obuvalo. Razven tega pa so vsi tudi dobili štruco in strdenje. Kako veselje je bilo brati na sto veselih obrazih. Ko blagodušne dobrotnike v imeni obdarovanih še zahvali deček in deklica, bila je lepa in ubogim otročičem nepozabna slavnost pri kraji. — Tudi mi, ki se s to ubogo deco v šoli največ ukvarjamo, dobro znamo, kaka beda je v domačih krogih te mladine in kolika dobrota se stori s takim obdarovanjem, moramo veseli biti te požrtvovalnosti blagotvornih dam ter izrazimo željo, da bi obdarovanci svojo hvaležnost izkazovali z lepim vedenjem, ubogljivostjo in marljivostjo.

Negovanje zdravja v srednjih solah. C. kr. naučno ministerstvo je odredilo, da naj ravnatelj srednjih šol v krajih, kjer so javna kopališča in plavališča, izposlujejo pri lastnikih za šolsko mladino olajšila za uporabo in obiskovanje teh podjetij. Isto je ukreniti gledé drsanja na drsališčih in se priporoča, da se za to mladino določijo posebne dneve ure. Kjer ni plavališč in drsališč, naj se po možnosti deluje na to, da se ta v prid mladine osnujejo. Povsod, kjer je mogoče, naj se vrh tega tudi prirejajo igrališča za šolsko mladino, katera imajo namen, da se more mladina v prostem času skupno v zdravem zraku zabavati. — Kdor zna, koliko mora dandanes šolska mladina v šoli in doma pri delu sedeti, pipoznal bode, da je ta ukrep jako umesten. Tudi za ljudsko-šolsko mladino v Ljubljani se je gledé igrališč že obravnavalo in je tudi naš list o tem pisal. Vsled te odredbe so gg. ravnatelj ljubljanskih srednjih šol že ukrenili, da ima srednje-šolska mladina v tekoči zimi za malo plačo ob gotovih urah svoje drsališče na razpolaganje.

Dijaške ustanove. Do dné 15. prosinca t. l. razpisuje visoka c. kr. deželna vlada kranjska nastopne ustanove:*) 1. Drugo in tretje mesto Tomaža Erbacha ustanove po 157 gld. za sorodnike. — 2. Kaspár Glavítza ustanova 40 gld. za sorodnike. — 3. Tretje mesto Jožef Globočnika ustanove 43 gld. 10 kr., od 2. razreda ljudske šole do izvršenega 8. gimnazijalnega razreda a) za sorodnike, b) ako teh ni, za uboge dijake iz cerkljanske župnije, c) ako teh ni, za druge dijake na ljubljanskih gimnazijah. — 4. Tretje, četrto, deveto, deseto in jedajsto mesto Martin Hotschevarjevih ustanov za učence ljudskih in meščanskih šol z nemškim učnim jezikom po 91 gld. za meščanske učence v Krškem. — 5. Peto mesto Jožefa Jelenove ustanove 51 gld. 68 kr. za sorodnike, oziroma za dijake iz Kranja. — 6. Marije Jamnikove ustanova 71 gld. 80 kr. za sorodnike, oziroma dijake iz župnije Preska, potem Sora, Smlednik in Šmartno pod Šmarno goro. — 7. Prvo mesto Mateja Justina ustanove za gimnazijo in bogoslovje 47 gld. 15 kr. za sorodnike, oziroma dijake iz Radovljice ali iz ljubljanske škofije sploh. — 8. Četrto mesto Janeza Kalistra ustanove 250 gld. za dijake iz postojinskega okraja, oziroma iz Kranjskega sploh. — 9. Drugo mesto Barbare Katzianer ustanove 69 gld. 14 kr. za glasbeno izobražene dijake, ki morejo v cerkvi sv. Jakoba v Ljubljani sodelovati. — 10. Prvo in drugo mesto Matija Kodele ustanove po 54 gld. 60 kr. za sorodnike. — 11. Simona Kosmača ustanova 80 gld. za sorodnike. — 12. Tretje mesto Andreja Kröna ustanove 88 gld. za višje štiri gimnazijalne razrede in za bogoslovje za sorodnike, oziroma dijake iz Ljubljane, Kranja ali Gornjega Grada. — 13. Tretje mesto Martina pl. Lamb-in-Schwarzenberga ustanove 100 gld. za sorodnike, oziroma uboge dijake iz župnij Vipava, Črni Vrh in Idrija. — 14. Drugo in tretje mesto Martina pl. Lamb-in-Schwarzenberga ustanove po 41 gld. za deklice iz sorodstva, oziroma iz župnij Vipava, Črni Vrh in Idrija. — 15. Drugo mesto Katarine baronice pl. Lichenthurnove ustanove 107 gld. 20 kr. od tretjega razreda ljudske šole do dovršenih študij in še jedno leto potem za sorodnike, oziroma za dijake iz župnije sv. Petra v Ljubljani. — 16. Tomaža Poklukarja ustanova 30 gld. za sorodnike, oziroma za dijake iz župnije Gorje. — 17. Prvo mesto Kristofa Plankelja ustanove 31 gld. 30 kr. za meščanske sinove iz Kamnika, oziroma iz Ljubljane. — 18. Drugo mesto Janeza Prescherne ustanove za gimnazijo in bogoslovje 139 gld. za dijake na Kranjskem rojene, ki si bodo izvolili duhovski stan. — 19. Jožefa Pretnarja ustanova 36 gld. 29 kr. za sorodnike. — 20. Antona Raaba ustanova 205 gld. za sorodnike. — 21. Drugo mesto Mateja Ravniharja ustanove 101 gld. 38 kr. za sorodnike, oziroma za dijake iz trga Vače, iz župnije Vače, s Kranjskega sploh. — 22. Drugo mesto Jožefa Rosmanna ustanove 66 gld. 15 kr., za sorodnike, oziroma za dijake iz župnije Trebnje, iz vasi Tihaborj, iz župnije sv. Krž pri Turnu, iz vasi Zabrdje in s Kranjskega sploh. — 23. Maksa Henrika pl. Scarlichija ustanova 52 gld. za dijake, oziroma deklice plemenitega stanu iz sorodstva. — 24. Prvo, četrto in peto mesto Jakoba pl. Schellenburga ustanove po 49 gld. 94 kr. za sorodnike. — 25. Prvo in drugo mesto Mateja Schigurja ustanove 45 gld. za sorodnike, oziroma za dijake iz občine Št. Vid pri Vipavi, ali iz okraja Vipava. — 26. Drugo mesto Jožefa Schlakerja ustanove 97 gld. 75 kr. za sorodnike, oziroma dijake iz Kamnika, ali dijake

sploh. — 27. Jurija Schmeida ustanova 20 gld. za sorodnike, oziroma druge dijake. — 28. Andreja Schurbija ustanova 30 gld. za sorodnike. — 29. Prvo in drugo mesto Kristofa Skofitza ustanove 56 gld. 36 kr. za uboge dijake sploh. — 30. Tretje mesto Matije Sluge ustanove 62 gld. 14 kr. za sorodnike, oziroma dijake iz vasi Suha ali s Kranjskega sploh. — 31. Neže Žitnikove ustanova 16 gld. 87½ kr. za dobrega učenca oziroma učenko na ljudski šoli v Višnji Gori. — 32. Peto mesto Jožefa Schiffer pl. Schiffersteina ustanove 140 gld. za sorodnike, oziroma dijake iz Kranja. — 33. Prvo, trinajsto, sedemnajsto, devetnajsto in štiri in dvajseto mesto J. Stampfla ustanove 50 gld., potem sedmo mesto iste ustanove 100 gld., prvo mesto iste ustanove 150 gld. in peto mesto iste ustanove 200 gld. za dijake iz Kočevja. — 34. Martin Strupija ustanova za prve štiri gimnazijalne razrede 40 gld. za sorodnike, oziroma dijake sploh. — 35. Dr. Jurija Supana ustanova 50 gld. za sorodnike, oziroma dijake iz župnij Breznica, Begunje, Radovljica, Lescé in Leše. — 36. Drugo mesto Marije Svetine ustanove 50 gld. za sorodnike, oziroma dijake iz mestne župnije Škofja Loka in župnije Marije Oznanjenja v Ljubljani. — 37. Tretje in šesto mesto Antona Talnitscher pl. Thalberga ustanove 105 gld. za sorodnike, oziroma druge dijake v „Collegium Aloisianum“. — 38. Janeza Thaler pl. Neuthala ustanova 30 gld. za sorodnike, oziroma druge dijake. — 39. Marije Tomčeve ustanova 65 gld. za sorodnike, oziroma druge gimnazijce v Ljubljani. — 40. Prvo mesto Antona Umeke ustanove 125 gld. za sorodnike, oziroma dijake iz Cerovca in iz župnije Stopiče sploh. — 41. Drugo mesto ustanove neznanega ustanovnika 40 gld. 62 kr. za dijake v Ljubljani. — 42. Drugo in tretje mesto Antona Alojzija Wolffa ustanove 77 gld. za dijake iz Idrije.

Prošnjam je priložiti: krstni list, ubožni list, spričevalo o stavljenih osepnicah, šolski spričevali od zadnjih dveh semestrov in kjer je treba dokazati sorodstvo, rodovnik. Popolni razpis je razglašen v „Lai-bacher Zeitung“ od dné 17. grudnia 1890.

Podporno društvo na c. kr. učiteljsi v Ljubljani je imelo meseca grudna 1890. l. svoj občni zbor. Dohodkov je bilo v tem letu 506³³ gld., strokov pa 266⁵⁸ gld. Društvenega premoženja je 3239⁸¹ gld. V odbor so se izvolili: ravatelj B. Hrovath, načelnik; prof. V. Linhart, blagajnik; vadniški učitelj Fr. Gerkman, perovodja in odbornika prof. Fr. Orožen in trgovec J. Perdan.

Francosko šolstvo po uradnih poročilih. V „jednoti občanů Pražských“ je pred kratkim predaval profesor dr. J. Palacký o francoskem šolstvu, iz katerega predavanja posnamemo nastopne zanimive podatke: Na francoskem obiskuje šolo pet milijonov otrok, več kakor na Angleškem ali na Ruskem. Za šolstvo izdā država vsako leto 70 milijonov frankov, več kakor katera si bodi druga država. Šol je 80.000, učiteljev pa 150.000. Šolska dolžnost traje 6 let (na Angleškem 7, v Avstriji in Nemčiji 8, na Kitajskem 9 let). Ljudski učitelj ima letnih 2000 fr. temeljne plače, potem pa še primerno vsoto z ozirom na število šolskih otrok. Učitelji se klasificirajo po preizkušnji in dobiva naj boljša osmina 100 frankov, druga osmina pa 50 frankov doklade. Preizkušnje otrok so javne in se vrše v navzočnosti roditeljev. Tudi se delé darila. Učitelji, katerih razredi imajo veliko število odličnjakov, dobivajo srebrne medalje. Skoraj vse breme za šolstvo nosi država, občanem se sme največ 4% na doklada naloziti. Gledé šolske oprave je omeniti, da so tam klopi odpravili in vpe-

*) Ta razpis priobčimo, da opozorimo gg. tovariše, ki imajo svoje otroke ali otroke iz svojega okoliša v šolah. Uredn.

ljali sedeže za dva in dva otroka, ravno tako nimajo katedra in — table. V pariških šolah so vse stene do 1 m visoko s škrlom pokrite in je tako mogoče, da vsi otroci ob istem času pišejo. Gledé zdravilstva porabi Pariz sam vsako leto 100.000 fr. za zdravnike, ki zdravijo uboge šolske otroke. Pri pariških šolah so od leta 1879. sem vpeljane šolske kuhinje (cantine scolaires, glej „Učit. Tov.“ l. 1890. str. 222). Nadalje so v Parizu tudi šole v počitnicah (écoles des vacances), katere obiskujejo v počitnicah otroci, kojih roditelji ne morejo doma zadostno nadzorovati, potem so tudi „classes de garde“, v katerih otroci ostajajo do večera, da roditelji pridejo pónje.

Šolski zdravniki. V kratkem ustanovi mestni svet v Lipsiji posebna mesta za šolske zdravnike. Vsakemu zdravniku se bode pridělilo nekoliko šol.

P. z B.

Mladina in plesne zabave. Okrajno glavarstvo v Jablonci na Češkem je prepovedalo pristop k plesnim zabavam vsem šolskim otrokom v starosti do 16 let.

P. z B.

Naučno ministerstvo v državnem proračunu. To ministerstvo potrebuje 806.000 gld. več, kakor preteklo leto. Pri kultu je to nasledek zakona o kongruji; pri pouku spada od tega 110.000 gld. na visoke šole, 192.000 gld. na srednje šole posebno za pomnoženje učiteljstva, 102.222 gld. na obrtne šole za razvoj novih šol.

P. z B.

Učiteljska sirotišnica. Za Česko se snuje „Bolzanova“ učiteljska sirotišnica, za katero je učiteljstvo med saboj v kratkem času že nabralo do 12 000 gld.

Češki listi za mladino. V preteklem letu je izhajalo 15 čeških listov za mladino in sicer: Naši mládeži, Přítel dítek, Besídka malých, Malí čtenář, Anděl stražný, Matice dítek, Besídka dětská, Hudební květy, Zlaté mláďi, Přítel dítek (morav.), Zahrádka maličkých, Včelka, Přítel mládeže, Malé noviny, Přítel dítek (amer.)

Bes. Učit.

Števila o človeškem organizmu. Ameriški fiziolog je preračunal o sestavi človeškega telesa na stopnjo števila: Človeško telo ima 150 kostij in 500 mišic, kri odraslega človeka tehta 15 kg. Srce ima navadno v premeru 15 cm; udari pa 70krat v minuti, 4200krat v uri, 35.792.000krat v letu. Vsak udarec pretoči 44 g krvi, 2030 g v minuti, 132 kg v uri in 58 q v enem dnevu. Vsa kri v telesu se skozi srce pretoči v 3 minutah. V plućih je 5 l zraka, povprečno pa dihnemo 1200krat v uri, za kar potrebujemo 300 l zraka. Koža ima 3 lege v debelosti 6 mm; 1 cm² kože ima 12.050 luknjic.

Obrtno-nadaljevalno šolo so v Metliki odprli s 15. dnem grudna 1890. Do sedaj se je oglasilo v to šolo 50 rokodelskih in trgovskih učencev.

Nova slovenska knjiga za obrtno-nadaljevalne šole bode izšla koncem l. 1891. Meščanski učitelj J. Bezljaj si je namreč od pisatelja in založnika pridobil pravico za preložitve izvrstnega od ministerstva posebno priporočenega dela „Einfache Objecte des Bau- und Maschinenfaches“ von C. Heský, ki se rabi skoraj na vseh obrtno-nadaljevalnih in meščanskih deških šolah. Omenjena strokovna knjiga izšla je tudi v češkem prevodu.

Šolsko delarno bodo z novim letom otvorili v Krškem in sicer za mizarstvo in modeliranje.

Načrt za novo glavo „Učit. Tov.“ nam je narisal g. J. Vesel, profesor na c. kr. obrtnih strokovnih šolah v Ljubljani, za kar smo mu prav hvaležni.

„Deželna podpora za izdavanje slovenskih šolskih knjig.“ Pod tem naslovom piše v Pragi izhajajoča „Beseda Učiteljska“ nastopno:

Kakor znano Slovenci do nedavne dobe niso imeli še nič čisto slovenskih („višjih“ — Ured.) ljudskih šol, ker se je tudi na Kranjskem na javnih šolah že od l. razreda poučevalo slovensko in nemško, v višjih razredih pa izključno nemško. Višje šole so bile popolno in so po večini še do sedaj nemške. Ako so reči že na Kranjskem, v čisto slovenski deželi doslej tako stale, koliko slabše stoji šole v drugih deželah, v katerih tudi Slovenci prebivajo. — Na Kranjskem se je stvar šole od te dobe na boljše obrnila, od kar imajo Slovenci večino v deželnem zboru in sedaj se tudi v višjih razredih poučuje s slovenskim učnim jezikom, ali ta pouk ne more dobro uspevati, ker ne dostaja za te šole slovenskih učnih knjig. Obravnava se sicer že dalj časa o tem, da bi se izdale slovenske učne knjige, ali reč ima svojo težavo, ker je število višje razvitih ljudskih šol na Kranjskem zelo malo, o meščanskih, nadaljevalnih in srednjih šolah še govoriti ni, in zaradi tega se za te učne knjige ne more najti založnika. Da bi se tem neprilikam odpomoglo, sklenil je vlani deželni zbor vprašati deželni šolski svet, katerih slovenskih učnih knjig bi se najprvo potrebovalo. Deželni šolski svet je odgovoril, da bi bilo najnujnejše izdati berila za 5., 6., 7. in 8. razred občnih ljudskih šol, potem za iste razrede slovnice, zemljepisne, zgodovinske, prirodopisne in prirodoslovne knjige, kakor tudi učne knjige za obrtno-nadaljevalne šole. Deželni šolski svet je poleg tega tudi naznanil imena profesorjev in učiteljev ljudskih šol, kateri bi te knjige spisali; deželni zbor pa je letos sklenil, za izdavanje teh knjig dovoliti letno podporo. Za leto 1891. dovoljenih je v ta namen 2000 gld. Ker členi te komisije nameravajo prevesti nemške učne knjige, med drugimi tudi za meščanske šole nepriljavno zgodovino Gindelyjevo, katera se je tudi na češki jezik prevela, pa jo je pozneje moral profesor Vavra popolnoma predelati, želeli je, da bi se imenovani komisiji dopisovala naše češke dobre učne knjige za ljudske, meščanske, nadaljevalne in srednje šole in bi se komisija pri sestavi novih knjig rajše teh posluževala; to bi bilo za Slovence kakor za nas dobro. Taki spisi oziroma knjige morejo se pošiljati členu komisije za priredbo slovenskih učnih knjig gospodu A. Žumerju, učitelju in c. kr. šolskem nadzorniku v Ljubljani.

Tako piše „Beseda Učiteljska“. Vidi se iz tega, kako gorko se naši češki tovariši zanimajo za napredek v našem šolstvu. Zlasti nam je v tem oziru omeniti prizadevanja gospoda Ant. Jiraka, učitelja v kr. Vinogradih, kateri nam je v dveh pošiljkih na svoje stroške brezplačno doposlal 23 učnih knjig za ljudske, meščanske in obrtne šole, iz katerih lahko sklepamo, kako imajo Čehi šolstvo že razvito. Zato ljubav prav iskreno zahvalimo g. Jiraka. Knjige smo že razdelili med gospode, ki so v dotični komisiji.

Šolska reforma v Nemčiji. Kolikor moremo posneti iz obravnave berlinske šolske konferencije, katera je obravnavala o reformiranju srednjega šolstva, je v kratkem sledeče: Na gimnazijah se bode pouk v klasičnih jezikih omejil, nemščina in novejša zgodovina pa se bosta razširili. Učne ure kakor tudi učna tvarina se bode zmanjšala, a pri vsem tem se dijaki, ki so bili preobloženi, ne bodo zadostno razbremenili. Tudi angleščina se namerava uvesti. Telovadba se bode bolj gojila, kakor doslej, higijena bode obvezen predmet in šolsko higijeno bodo nadzorovali zdravniki.

„Mladi učitelj“. Gospod Davorin Trstenjak iz Kostajnice na Hrvaškem nam je poslal nastopni poziv, katerega svojim čitateljem s tem objavimo doslovno:

Poziv na predbrojbu. Nakanih se, da tiskam o svoji trošku knjigu: „Mladi učitelj“. Savjeti i praktički primjeri učitelju u prvom razredu i roditeljima. Sadržina djela je ova: I. Prvi dio. I. Učitelj. II. Diete. III. Kako da zavriediš ljubav dječju. IV. Mali Ivica voli učitelja. V. Dobar učitelj, dobra i djeca. VI. U oči prvoga školskoga dana. VII. Prvi školski dan: 1. Novaci dolaze u školu. 2. Prvi nauk. 3. Kako ne valja. 4. Nova vježba. VIII. Školski duh. IX. Velika žalost učiteljeva. X. Učiteljev život. XI. Učiteljeva popularnost. XII. Učiteljska sviet. XIII. Razredi svoj posao. XIV. Čistoća u školi. XV. Školski red. XVI. Disciplina. XVII. Pozdrav u pučkoj školi. XVIII. Molitva u pučkoj školi. XIX. Govor u zboru. XX. Kazivanje pjesama. XXI. Vriednost pripoviedaka za mladež. XXII. Poslovice i zagonetke u školi. XXIII. Igre u školi. XXIV. Humor u pučkoj školi. XXV. Nauka i zabava u prirodi. XXVI. Tjelesni rad.

Drugi dio. I. Zorna obuka. a) Teorijski dio. b) Praktički dio. 1. Priprava. 2. Školska soba. 3. Učila. 4. Igračke. 5. Stō. 6. Postelja. 7. Kuhinjsko posudje. 8. Odielo. 9. Pas. 10. Mačka. 11. Konj. 12. Ovca. 13. Koza. 14. Svinja. 15. Magarac. 16. Kokoš i kokot. 17. Guska. 18. Golub. 19. Kunić. 20. Zec. 21. Lisica. 22. Vuk. 23. Vrt u proljeće. 24. Ljubica. 25. Polje. 26. Crkva. 27. Božić. 28. Vode u škol. okolini. 29. Godišnje dobe. 30. Strane sviete. II. Vjeronauk: 1. O bogu. 2. Kako je bog stvorio prvoga čovjeka. 3. Pad prvih ljudi. 4. Obći potop. 5. Porod Isusov. 6. Poklonstvo iztočnih mudraca i bieg u Egipat. 7. Mladić naime. 8. Dobar Gjuro. III. Čitanje i pisanje. a) Priprava za čitanje. b) Priprava za pisanje. Primjeri za obuku u čitanju: 1. Pisme r. 2. Pisme v. 3. Pisme g. IV. Računstvo. Primjeri: Broj 1, 2, 3, 4, 5 i 6. V. Pjevanje. 1. Priprava za Pjevanje. 2. Prva pjesma. VI. Dječje narodne igre. a) Igre za dječake: 1. Zeja. 2. Zec. 3.

Čelanje. 4. Obzir. 5. Navlačenje kapa. 6. Čučavac. 7. Žabice. 8. Telegraf. 9. Jarac i koza. 10. Miškanje. 11. Volovi. 12. Krpitor. 13. Šuga vuga. 14. Jaha. 15. Čarda-kobila. 16. Trule kobile. 17. Nokat i klipa. 18. Mlinar. 19. Srnanje. 20. Drugovi. 21. Travkanje. b) Igre za dječake i djevojčice: 1. Zima, zima, zeza. 2. Lončić. 3. Čeraka. 4. Kvočka i pilići. 5. Miš potajac. 6. Dinjice. 7. Angjeo i djavo. 8. Verige. 9. Slipe baba. 10. Štipavica. VII. Gimnastika. a) Uredne vježbe. b) Slobodne vježbe.

Učinio sam sve, što sam mogao, da izadje ovo djelo što naprednije i bolje. Rekoh sve, što je znamenitije po mlada učitelja, a napose po učitelja u prvom razredu. Pisah ga s ljubavlju i sa zanosom. U tom radu nadjah velik užitak, pa ne tražim koristi. Bude li se namirio trošak, neka je trud braći na korist! Tisak i papir bit će vrlo krasan. U knjige bit će do 14 tiskanih araka, a stajat će samo 1 for.

Molim sve prijatelje i drugove, da i oni ne žale truda, pa da mi izvole sakupiti što više predbrojnika. Uzdah se u svijest svojih čestitih drugova i drugarica, kojima posvećujem svoju duševnu i moralnu snagu, da će me primiti kao starog znanca i prijatelja pod svoj krov, i to već zato, što ne stražim više do soli i hljeba. Da ste mi zdravo! Davorin Trstenjak.

Zahvala. Po svoji darežljivosti obće znani slovenski rodoljub, blagorodni gospod Josip Gorup, blagovoli je tudi letos podariti 100 gld. v korist tukajšnji ubožni šolski mladini. Za ta velikodušni dar in za naklonjenost naši šoli se blagemu šolskeinu dobrotniku tem potem najtoplejšje zahvaljuje

V Postojini dne 3. grudna 1890.

Janez Thuma, nadučitelj.

Zahvala. Slavno društvo „Narodna šola“ je za neznamenit donesek mnogo raznega šolskega blaga tukajšnji ubogi šolski mladini podariti blagoizvolilo. Za ta precejšnji dar se podpisani v imeni šolske mladine najiskreneje zahvaljuje.

V Hrušici 13. grudna 1890.

Fr. Klinar,
šolski voditelj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 850.

okr. š. sv. Na jednorazredni ljudski šoli v Beli Peči (Weissenfels) je stalno ali začasno podeliti mesto učitelja in voditelja v IV. plačilnem razredu.

Prošnje za to službo morajo biti opremljene z vsemi predpisanimi prilogami in so vlagati pri tem uradu v jednem meseci od dneva, ko se je nannilo razglasilo v uradnem listu.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici
dne 13. grudna 1890.

Št. 1670.

okr. š. sv. V krškem šolskem okraji je popolniti nastopni nadučiteljski službi:

1. Nadučiteljsko mesto na štirirazredni ljudski šoli v Radečah pri Zidanem Mostu z letno plačo 600 gld., opravilnino 100 gld. in s pravico do stanovnine.

2. Nadučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Boštanji pri Sevnici z letno plačo 500 gld., opravilnino 50 gld. in s prostim stanovanjem v šoli.

Prosilci za te službi naj svoje pravilno obložene prošnje zakonitim potem semkaj vlagajo do 15. prosinca 1891. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem
dne 13. grudna 1890.

Listnica upravnistva.

Naša blagajnična knjiga ima še precej praznih oknic. Prosimo torej p. n. gg. naročnike, kateri so

še kaj na dolgu, da ta dolg poravnajo. Ob jednem tudi prosimo, da nam novi naročniki pošljejo natančno adresno. Ako kateremu staremu naročniku manjka kaka številka, mu še lahko ustrežemo.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ prejemajo list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Florijanske ulice št. 1; naročnino pa prejema g. Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

UČITELJSKI TOVARIS.

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva“

v Ljubljani.

Jednointrideseto leto.

1891.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

mestni nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

V Ljubljani.

Natisnila J. R. Miliceva tiskarna.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva“

v Ljubljani.

Jednointrideseto leto.

1891

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

mestni nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

V Ljubljani.

Natisnila J. R. Miliceva tiskarna.

Imenik naših gospodov sotrudnikov. *)

- Abram Leopold*, nadučitelj v Kostanjevici.
Bajec Ivan, učitelj v Polhovem Gradcu.
Barle Janko, nadučitelj v Podzemlju.
Belar Leopold, nadučitelj v p. v Ljubljani.
Belé Ivan, učitelj v Ljubljani.
Bedenek Jožef, nadučitelj v Planini.
Benedik Karl, nadučitelj v Smledniku.
Bernard Karl, nadučitelj na Jesenicah.
Bezlej Jožef, učitelj meščanske šole in c. kr. okrajni šolski nadzornik v Krškem.
Bozija Jožef, nadučitelj na Blokah.
Bregant Mihael, nadučitelj v Selcih.
Burnik Valentin, nadučitelj v Kamniku.
Cepuder Jožef, učitelj v Ljubljani.
Cerar Ivan, učitelj v Škocijanu.
Čvrn Ivan, učitelj v Trziči.
Čuček Rajmund, c. kr. profesor v Kopru.
Dimnik Jakob, učitelj v Ljubljani.
Fakin Anton, učitelj v Repentabru.
Furlan Jakob, učitelj v Ljubljani.
Gabršek Francišek, nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik v Krškem.
Gantar Ivan, nadučitelj v Studenci.
Gärtner Francišek, učitelj v Velesovem.
Gašperin Gašper, nadučitelj v Starem Trgu pri Loži.
Gebauer Viljem, nadučitelj v Šmarjeti.
Golmajer Francišek, nadučitelj v Loškem Potoku.
Govekar Francišek †, nadučitelj v Šiški.
Gross Francišek, učitelj na Suhorji.
Gross Peter, nadučitelj v Zagorji ob Savi.
Inglíč Jakob, c. kr. šolski ravnatelj v Idriji.
Jeglič Janko, nadučitelj pri sv. Križu pri Turnu.
Jeglič Francišek, učitelj na Dovjem.
Jelenec Luka, nadučitelj v Šent-Juriji.
Jeršinovic Anton, nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik v Črnomlju.
Josin Maks, učitelj v Ljubljani.
Judnič Davorin, nadučitelj v Košani.
Juvanec Francišek, učitelj v Leskovci.
Kalinger Florijan, učitelj v Radevici.
Kecel Alojzij, učitelj v Ihanu.
Knific Luka, nadučitelj na Trati.
Kokalj Francišek, učitelj v Ljubljani.
Koncilija Francišek, nadučitelj v Žuzemperku.
Konschegg Friderika, učiteljica v Ljubljani.
Korošec Jožef, učitelj na Jesenicah na Gorenjskem.
Krulac Ivan, učitelj v Ljubljani.
Lah Ecgen, mestni uradnik in poročevalec o gospodarskih stvaréh pri c. kr. š. sv. v Ljubljani.
Lapajne Anton, učitelj v Ribnici.
Lapajne Ivan, ravnatelj meščanske šole v Krškem.
Leban Anton, nadučitelj v Komnu.
Leban Janko, nadučitelj v Begunjah nad Cerknico.
Levec Francišek, c. kr. profesor in okrajni šolski nadzornik v Ljubljani.
Likar Janko, učitelj na Barji.
Likožar Anton, učitelj v Goričah.
Lunder Francišek, nadučitelj na Raki.
Luznar Francišek, učitelj v Primskovem.
Luznik Alojzij, učitelj v Škrbini.
Maier Jožef, učitelj v Ljubljani.
Marn Jožef, kanonik in c. kr. profesor v Ljubljani.
Marolt Francišek, učitelj na Brdu.
Medvešek Peter, nadučitelj v Opatjem Selu.
Michél Marija, učiteljica v Krškem.
Miklavčič Janja, učiteljica v Šent-Vidu nad Ljubljano.
Močnik Matej, učitelj v p. v Ljubljani.
Okorn Ivan, nadučitelj v Preddevoru.
Orožen Francišek, c. kr. profesor na učiteljski v Ljubljani.
Petrovec Tomaž, učitelj v Čemšeniku.
Podkrajšek Hinko, učitelj v Radovljici.
Pokorn Francišek, učitelj v Horjulu.
Pour Ana, učiteljica na Vrhniku.
Požnenl Ivan, nadučitelj na Rakeku.
Primožič Stefan, učitelj v Postojini.
Rant Francišek, učitelj na Trati.
Rant Matija, nadučitelj na Dobrovi.
Ravnikar Jernej, nadučitelj v Litiji.
Razinger Anton, učitelj v Ljubljani.
Ribnikar Vojteh, nadučitelj v Dol. Logatci.
Dr. Romih Tomaž, učitelj meščanske šole v Krškem.
Rozman Anton, učitelj v Zabnici.
Rozman Ignacij, učitelj v Mošnjah.
Rus Francišek, nadučitelj na Bledu.
Rutar Simon, c. kr. profesor v Ljubljani.
Sachs Alojzij, učitelj v Ljubljani.
Sajč Janez, nadučitelj v Šent-Jernej.
Sedlak Jožef, učitelj v Kopanji.
Sittig Melanija, učiteljica v Sinledniku.
Skala Anton, nadučitelj v Vremah.
Stegnar Feliks, c. kr. učitelj in deželni poslanec v Ljubljani.
Stiasny Ljudevit, učitelj v Kamniku.
Sušnik Anton, korektor v Ljubljani.
Šerc Marija, učiteljica v Domžalah.
Šest Andrej, nadučitelj v Metliki.
Šetina Francišek, učitelj v Črnomlju.
Šmitik Franciška, učiteljica v Boštanj.
Thuma Janez, nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik v Postojini.
Tomšič Ivan, c. kr. učitelj in okrajni šolski nadzornik v Ljubljani.
Travnar Jožef, učitelj v Ljubljani.
Trošt Francišek, nadučitelj na Igu.
Trošt Ivo, učitelj na Razdrtem.
Zavrl Valentin, učitelj v Stopičah.
Zupanec Ivan, učitelj v Velikih Poljanah.
Zupančič Vilibald, c. kr. profesor in okrajni šolski nadzornik v Ljubljani.
Žirovnik Janko, nadučitelj v Šent-Vidu nad Ljubljano.
Žirovnik Jožef, nadučitelj v Gorjah.
Žumer Andrej, nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik v Ljubljani.

Skupno število 103.

*) Izven imenovanih je še nekoliko sotrudnikov, kateri so nam pač spise doposlali, pa jih še nismo mogli natisniti. Ured.

K A Z A L O.

I. Vzgoja in pouk.

Na strani	Na strani
Črkovanje na slovenskih šolah. <i>Lj. Stiasny</i> . . . 276	O sestavi podrobnega učnega načrta. <i>L. Letnar</i> . . . 99
Gosposka. <i>J. Dimnik</i> . . . 129	O zemljepisnem pouku. <i>Prof. Fr. Orožen</i> . . . 49,
Kaj ovira dober uspeh v ponavljalnici; kako bi se mógla ista preustrojiti, da bi dosegla svoj namen. <i>St. Primožič</i> . . . 244, 255	81, 97, 113
Kaj zahteva sedanja doba od učitelja gledé vzgoje? <i>Miklavčič Janja</i> . . . 33	Pletenje ali kvačkanje? <i>Marija Šerc</i> . . . 53
Kako je v šoli gojiti ljubezen do materinščine, rojstnega kraja in občne domovine? <i>A. Fakin</i> . . . 261	Podobice v abecedniku. <i>Lj. Stiasny</i> 35, 51, 83, 102, 131, 209, 342
Kako postopati, da se šolska mladež, preskrbuje s potrebnimi učilnimi sredstvi. 370	Prednosti stoječe pisave v zdravstvenem oziru 354, 369
Latínica in nemščina. <i>Lj. Stiasny</i> . . . 177	Risarski pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah —z— . . . 322, 341
Mladini (praktična obravnava). <i>Ivo Trošt</i> . . . 39	Skopulja (praktična obravnava). <i>Ivo Trošt</i> . . . 55
Navod za izdelovanje pridvižnih zemljevidov. —z— . . . 146	Šolska knjižnica na I. mestni deški šoli v Ljubljani. <i>Ivan Belè</i> . . . 225
Nekoliko o zanimivosti računskega pouka na najnižji stopinji. <i>Ivan Zupanec</i> . . . 37	Zakaj se pričinja pouk v ženskih ročnih delih s kvačkanjem in ne s pletenjem? <i>Miklavčič Janja</i> . . . 19

II. Razni spisi.

C. kr. kmetijska družba kranjska in učitelji. <i>Žirovnik Janko</i> . . . 5	Razredba učiteljskih plač na Kranjskem . . . 65
Deželna učiteljska konferencija. 127, 143, 191, 223, 241, 255, 274, 280, 303, 305, 319, 321, 337	Statistični pregled ljudskega šolstva na Kranjskem v letu 1888/9 . . . 101
Kako visoko nad morjem leži Ljubljana? <i>S. R.</i> 246	Statistika ljudskega šolstva na Kranjskem 1889/90 133
Narodu slovenskemu (Prešernov spomenik) . . . 85	Šolstvo v praški deželni jubilejni izložbi. <i>A. Sušnik</i> . . . 145, 193, 223, 142
Nekaj o zborovanji čeških učiteljev v Pragi. <i>Jožef Korošec</i> . . . 257	Učitelja-voditelja uradne knjige. <i>Fr. Marolt</i> . . . 147, 161, 195
Ob novem letu. <i>A. Ž.</i> . . . 1	Uredba učiteljskih plač na Kranjskem. <i>Fr. Levec</i> . . . 115
Ob ureditvi učiteljskih plač na Kranjskem. <i>J. Ravnikar</i> . . . 356	Volilna pravica stalno umeščenih učiteljev in učiteljic na večrazrednih šolah. <i>Lj. Stiasny</i> . . . 4

III. Iz učiteljskih društev.

Iz črnomaljskega okraja. 190, 318, 351	Iz »Pedagogičnega društva« v Krškem. 31, 62, 94, 110, 142, 205, 255, 350, 365
Iz Gorice. 287, 351	Iz postojnskega okraja. 141, 173, 205, 221, 254, 318
Iz kamniškega okraja. 94, 126, 287	Iz radovljskega okraja. . . 31, 46, 62, 94, 141, 238
Izkaz računa »Narodne šole«. 379	Iz »Slovenskega učiteljskega društva«. 12, 29, 45, 94, 159, 205, 353, 365
Iz kranjskega okraja. 143, 189, 221, 238	Iz vdovskega društva. . . . 31, 109, 223, 255, 286
Iz litijskega okraja (občni zbor). . . 12, 143, 205, 206	Iz »Zveze slovenskih učiteljskih društev«. 142, 173, 190, 171, 222
Iz logaškega okraja. 112, 159, 220	S Krasa. <i>A. F.</i> 318
Iz »Narodne šole«. 365	
Iz novomeškega okraja. 12, 46, 221, 334	

IV. Književnost.

Bedenek »Od pluga do krone«. <i>F. J.</i> . . . 362	»Centralblatt für das gewerbliche Unterrichtswesen in Oesterreich« 25
Benko, Freiherr von »Das Datum auf den Philippinen«. <i>S. R.</i> 9	Cimperman »Pésni«. <i>F. J.</i> 317

	Na strani
Cirilski »Pomladni glasi«. <i>Ksaverij</i>	138
Dijaški koledar za 1892. l. <i>J. T.</i>	298
Funtek »Obrtno spise«. <i>F. J.</i>	329
Gabršek »Pedagogiški letnik«, IV. leto. <i>I. K.</i>	124
Giontini »Naše domače živali«. <i>M. J.</i>	155
Hribar »Domovina«.	138
Hribar »Narodni koledar za prestopno leto 1892«.	378
Izvestje »muzejskega društva«. <i>S. R.</i>	250
J. in Z. »Stežica v nebesa«. —v—	348, 362
Keesbacher »Egiptovska bolezen na očeh«. <i>M. J.</i>	60
Klavžar »Pred 125 leti«. <i>F. J.</i>	330
Knjige družbe sv. Mohorja. <i>I. Likar</i> 87, 106,	155, 234
Komel »Puška repetirka«. <i>F. J.</i>	330
Kosi »Narodne legende za slovensko mladino«. <i>M. J.</i>	25, 139
Kržič »Angelček«. <i>Ksaverij</i>	186
Kržič »Podobica sv. Alojzija«. <i>Ksaverij</i>	186
Lapajne Ivan »Domoznanstvo kranjske domovine«. <i>A. Ž.</i>	10
Leban »60 malih povestij za otroke«. <i>J. T.</i>	264
Lebana Avgusta Armina skladbe. <i>R.</i>	9
Letna šolska poročila. <i>J. D.</i>	329, 347, 361

	Na strani
Levec »Die Einfälle der Türken in Krain«. <i>S. R.</i>	234
Marnova »Knjiga Slovenska v XIX veku»:	
1. Cegnar Francišek	325, 343, 358, 374
2. Levičnik Jožef	198, 212, 231, 247
3. Močnik Matej	150, 167, 181
4. Navratil Ivan	6, 21, 40
5. Praprotnik Andrej	56, 78, 86, 103, 121, 134
6. Tomšič Ivan	278, 295, 314
Miklavčič »Srce«.	217, 298
Nastenske zoologične podobe	377
Neratov »Popotnikov koledar za slovenske učitelje 1891«. <i>I. K.</i>	24
Pädagogisches Jahrbuch 1890.	303
Slovenski koledarji	348
»Supplement zum Centralblatt für das gewerbliche Unterrichtswesen in Oesterreich«.	25
Tomšič Ivan »Podobe za nazorni nauk, druga knjiga«.	138
Tomšičev »Vrtec«.	25
Vestnik šolske družbe sv. Cirila in Metoda	348
Vodnikove pesmi. <i>F. J.</i>	317
Volarič »Slovenske pesmi«. <i>A. S.</i>	317
Žirovnik »Blaz Potočnik«.	318

V. Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

Izkazi o stavljenih kozah (d. š. sv. 14. rožnika 1891, št. 1111)	215
O pouku v ženskih ročnih delih (d. š. sv. 20. vel. travna 1891., št. 924)	249
Razpisi Metelkovih ustanov (d. š. sv. 17. rožnika 1891., št. 1153)	203
Ubožne knjige iz c. kr. zaloge šolskih knjig (d. š. sv. 11. prosinca 1891., št. 54)	60
Učiteljski tečaj za deška ročna dela (d. š. sv. 2. vel. travna 1891., št. 773)	153, 154
Učne knjige na obrtno-nadaljevalnih šolah (naučno ministerstvo)	24

Za otroške knjižnice prepovedana knjiga (g. š. sv. 20. svečana 1891., št. 284)	124
Za uporabo v ljudski šoli pripuščene knjige (min. ukaz 1. rožnika 1891., XI. kos št. 20) 385,	201
Začetek dopoldanskega pouka po zimi (m. š. sv. 18. svečana 1891., št. 62)	89
Zakon z dne 5. listopada 1890. l. o uredbi osebnih in službenih razmer k oboroženi moči spadajočih učiteljskih oseb	17, 88
Zakon z dne 29. listopada 1890. o reguliranji učiteljskih plač na Kranjskem	2

VI. Važnejši dopisi.

Iz državnega zbora.	250, 267, 282, 299, 330
Iz kranjskega okraja (konferencija).	254, 284
Iz krškega okraja (konferencija).	302, 331
Iz litijskega okraja (konferencija). <i>Janko Likar</i>	236, 243, 269, 283
Iz logaškega okraja (konferencija).	268
Iz Ljubljane. <i>J. D.</i>	378
Iz Ljubljane (J. Mencinger †). <i>A. Ž.</i>	140
Iz Ljubljane (konferencija).	217
Iz Ljubljane (Pro domo). <i>Uredništvo</i>	266
Iz ljubljanske okolice (Novi zakon o plačah). —v—	44
Iz novomeškega okraja (Jakob Ancelj †). —l.	157

Iz novomeškega okraja (konferencija). <i>F. K.</i>	301
Iz Postojne (Filip Kete †). <i>Jakob Dimnik</i>	156
Iz Postojne (konferencija). <i>Jakob Dimnik</i>	251
Od Kolpe (konferencija).	270, 283, 300
Z Belokranjskega (konferencija). —t.	11
Z Bleda (konferencija). —k.	235
Z Bleda (O zemljepisnem pouku). <i>F. Rus</i>	45
Z Brda (konferencija). <i>Fr. Marolt</i>	332, 349
Z Iga (konferencija). <i>Ižanski tolažnik</i>	204
Z Jesenice na Gorenjskem (pastirski list). <i>K. Bernard</i>	109

VII. Listek. Na strani: 61, 91, 92, 107, 125, 139, 155, 171, 188, 234, 264, 281, 328, 346.

VIII. Umrli tovariši.

Ancelj Jakob	157
Geiger Janez	207
Globočnik Francišek	111
Hrastnik Jožef	47
Kete Filip	156
Krašnar Marija. <i>J. Inglič</i>	236

Lazar Mihael. <i>T. Petrovec</i>	237
Mencinger Jakob	140
Preložnik Zdravko	47
Quantschnigg Tomaž	80
Wurner Mihael	63

IX. Imenovanja in osobne vesti. Na strani: 13, 31, 63, 80, 111, 127, 143, 159, 174, 191, 207, 223, 239, 255, 271, 286, 303, 319, 335, 351, 381.

X. Vprašanja in odgovori. Na strani: 10, 25, 26, 43, 44, 155, 186, 204, 217, 377.

XI. Uradni razpisi. Na strani: 16, 32, 48, 64, 80, 96, 112, 128, 144, 160, 176, 192, 207, 223, 240, 256, 271, 287, 304, 320, 336, 352, 367, 384.

XII. Listnica. Na strani: 16, 32, 42, 64, 80, 96, 112, 144, 160, 176, 192, 208, 224, 240, 288, 304, 320, 336, 368, 383, 384.

XIII. Priloge: 1. K številki 7.: Podrobni učni načrt. *L. Letnar.*
2. K številki 12.: Latinica in nemščina. *Lj. Stiasny.*

